

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Zřízení zařízení civilní ochrany jako součást obcí

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Martin Sviták

Autor: Libor Piksa

V Českých Budějovicích 7. května 2009

ABSTRAKT

System arrangement civil protection as part of municipality.

This work is focused on questions concerning the foundation of the Civil Protection Establishment as a part of municipalities. The Civil Protection Establishment is one of the tools to fulfil tasks stated by law in the field of population protection. In spite of the fact that there is possibility to found and run the Civil Protection Establishment this possibility is used very rarely by a organizer.

The presented bachelor work deals with the population protection in the Czech Republic and describes the system of organization of the population protection in some European countries. In the case of the Czech Republic there are described mainly tasks of municipalities in the field of the population protection, especially then the foundation of the Civil Protection Establishment. Main attention is focused on the way of realization of the Population Protection Institute.

For the bachelor work processing two hypotheses were stated, these were:“ For foundation of the Civil Protection Establishment it is convenient to use the members of Voluntary Fire Rescue Service in municipality“ and „ For foundation of the Civil Protection Establishment it is convenient to conclude agreements between another legal entity or physical entity“.

Purpose of the presented bachelor work is to give complete survey about ways of foundation of the Civil Protection Establishment in the Czech Republic including the solution proposal of this task. Provide results of the work to the Fire Rescue Service in the South Bohemia Region as basis for planning in the field of foundation of the Civil Protection Establishment on the territory of the South Bohemia Region.

In the conclusion of the bachelor work some problems are pointed out that can possibly arise in the process of foundation of the Civil Protection Establishment including solution proposals of these problems. On the base of evaluation of found facts the first hypotheses was preferred, it means that for foundation of the Civil Protection Establishment it is convenient to use members of Voluntary Fire Rescue Service.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Zřízení zařízení civilní ochrany jako součást obcí“ vypracoval samostatně a použil jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 7. května 2009

.....

Poděkování

Chci touto cestou poděkovat panu Ing. Martinu Svitákovi, za odborné vedení při zpracování této bakalářské práce a své rodině za trpělivý přístup k mé osobě v období celého studia vysoké školy.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 SOUČASNÝ STAV	9
1.1 <i>Civilní ochrana v historii po současný stav</i>	9
1.1.1 <i>Vznik civilní ochrany do roku 1940</i>	9
1.1.2 <i>Období okupace v letech 1940 - 1945</i>	10
1.1.3 <i>Poválečný vývoj civilní ochrany v letech 1945 – 1951</i>	11
1.1.4 <i>Vývoj civilní ochrany v letech 1951 – 1975</i>	12
1.1.5 <i>Vývoj civilní ochrany v letech 1976 – 1989</i>	14
1.1.6 <i>Civilní ochrana v porevolučních letech 1989 – 1999</i>	16
1.1.7 <i>Současný stav</i>	18
1.1.8 <i>Koncepce ochrany obyvatelstva</i>	20
2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	23
2.1 <i>Cíl práce</i>	23
2.2 <i>Hypotézy</i>	23
3 METODIKA.....	24
4 VÝSLEDKY	25
4.1 <i>Ochrana obyvatelstva v jiných evropských zemích</i>	25
4.1.1 <i>Struktura ochrany obyvatelstva ve Spolkové republice Německo</i>	25
4.1.2 <i>Struktura ochrany obyvatelstva v Polsku</i>	27
4.1.3 <i>Struktura ochrany obyvatelstva ve Slovensku</i>	29
4.1.4 <i>Struktura ochrany obyvatelstva v Maďarsku</i>	32
4.1.5 <i>Struktura ochrany obyvatelstva v Rakousku</i>	33

4.1.6	<i>Struktura ochrany obyvatelstva ve Slovinsku</i>	36
4.1.7	<i>Struktura ochrany obyvatelstva ve Švýcarsku</i>	38
4.1.8	<i>Struktura ochrany obyvatelstva ve Francii</i>	40
4.2	<i>Úkoly obcí v oblasti ochrany obyvatelstva</i>	42
4.2.1	<i>Členění územní samosprávy</i>	42
4.2.2	<i>Příprava obce na mimořádnou událost</i>	42
4.2.3	<i>Koordinace záchranných a likvidačních prací</i>	43
4.2.4	<i>Zřízení jednotky dobrovolných hasičů obce</i>	44
4.2.5	<i>Varování</i>	45
4.2.6	<i>Evakuace a ukrytí</i>	46
4.2.7	<i>Zřizování zařízení civilní ochrany</i>	47
4.2.8	<i>Řešení krizové situace</i>	50
4.2.9	<i>Řešení krizové situace po vyhlášení krizového stavu</i>	51
4.2.10	<i>Složení a činnost krizového štábu obce</i>	52
5	DISKUSE	53
5.1	<i>Název zařízení civilní ochrany</i>	53
5.2	<i>Zřízení zařízení civilní ochrany obcí</i>	53
5.3	<i>Zřízení zařízení civilní ochrany jinými zřizovateli</i>	54
5.4	<i>Změna, nebo úplné zrušení zařízení civilní ochrany</i>	55
5.5	<i>Názvosloví zařízení civilní ochrany</i>	55
5.6	<i>Odborná a zdravotní způsobilost personálu zařízení civilní ochrany</i>	56
6	ZÁVĚR	58
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
7.1	<i>Monografie</i>	59

7.2	<i>Články</i>	59
7.3	<i>Právní předpisy</i>	60
7.4	<i>Internetové zdroje</i>	61
8	KLÍČOVÁ SLOVA	63
9	SEZNAM ZKRATEK	64

ÚVOD

Práce je zaměřena na problematiku týkající se zřízení zařízení civilní ochrany jako součást obcí. Zařízení civilní ochrany je jedním z nástrojů pro plnění zákonem stanovených úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva. Přesto, že existuje možnost zřizovat a provozovat zařízení civilní ochrany, je zřizovateli velmi málo využívána.

Předkládaná bakalářská práce pojednává o ochraně obyvatelstva v České republice a popisuje systém organizace ochrany obyvatelstva v některých evropských zemích. V případě České republiky jsou popisovány hlavně úkoly obcí v oblasti ochrany obyvatelstva, zejména pak zřizování zařízení civilní ochrany. Hlavní pozornost je věnována způsobu realizace tohoto institutu ochrany obyvatelstva.

Pro zpracování bakalářské práce byly stanoveny dvě hypotézy, a to: „Pro zřízení zařízení civilní ochrany je výhodné využít členů jednotky sboru dobrovolných hasičů v obci“ a „Pro zřízení zařízení civilní ochrany je výhodné uzavřít dohody mezi jinou právnickou osobou, nebo podnikající fyzickou osobou“.

Smyslem předložené bakalářské práce je podat ucelený přehled o způsobu zřizování zařízení civilní ochrany v České republice včetně návrhu řešení tohoto úkolu. Závěry práce poskytnout Hasičskému záchrannému sboru Jihočeského kraje jako podklad pro plánování v oblasti zřizování zařízení ochrany obyvatel na území Jihočeského kraje.

V závěru bakalářské práce je poukázáno na některé problémy při možném zřizování zařízení civilní ochrany včetně návrhů řešení těchto problémů. Na základě vyhodnocení zjištěných skutečností bylo přikloněno k první hypotéze, a to že pro zřízení zařízení civilní ochrany je výhodné využít členů jednotky sboru dobrovolných hasičů.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Civilní ochrana v historii po současný stav

Pod pojmem ochrana obyvatelstva byl v historii spojován s dalšími pojmy, např. civilní ochrana, civilní obrana a obrana obyvatelstva. I když byly tyto pojmy podmíněny dobou ve které byly používány, byly vždy sdružovány činnosti a úkoly, které dnes zahrnujeme do pojmu ochrany obyvatelstva. V dalších kapitolách mé práce jsou tyto názvy používány ve vztahu v historické době, kterou popisují, ale úkoly spojené s pomocí obyvatelstva při následcích mimořádných událostí, nebo ozbrojených konfliktů jsou stejné bez ohledu na název.

1.1.1 Vznik civilní protiletectké ochrany do roku 1940

Pohledem do minulosti lze zjistit, že o ochranu obyvatelstva se Československá republika začala zajímat již od svého vzniku. Již v prvopočátku byla ochrana obyvatelstva směřována proti vzdušnému napadení. Začínaly vznikat branné organizace a spolky, jejichž úkolem bylo organizovat ochranu obyvatelstva proti leteckým a chemickým útokům.

Od roku 1930 zahájila svou činnost Ústřední obrana obyvatelstva, která spadala pod kompetence Ministerstva národní obrany. Jednalo se o organizaci, v které byli začleněni dobrovolní pracovníci Červeného kříže, hasiči, pracovníci tělovýchovných organizací a skautských oddílů. Úkolem členů bylo provádět zejména protiletectké pozorování, pomáhat při vojenských cvičeních a pořádat přednášky na téma protiletectké ochrany. Plnění těchto úkolů byl položen základ pro vytvoření zákona č. 82 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům, ze dne 11. dubna 1935. Tímto se datuje vznik organizace Civilní protiletectké ochrany, čímž začíná dlouholetá historie organizovaného plnění úkolů ochrany obyvatelstva na našem území.

Tento zákon převedl úkoly plněné dobrovolníky, na příslušné orgány státní správy a stanovil i další úkoly, které dobrovolníci nebyli schopni realizovat. V této době

došlo k hospodářskému oživení po celosvětové krizi a zejména k nástupu nacistů v sousedním Německu. Bylo zřejmé, že Němci své politické cíle budou prosazovat s pomocí ozbrojených sil i mimo své území. Z tohoto důvodu byl dne 8. dubna 1938 upraven zákon o ochraně a obraně proti leteckým útokům zákonem č. 75 Sb. Touto úpravou byla stanovena opatření před leteckými útoky pro jednotlivé kategorie obcí.

Zabezpečováním ochrany obyvatelstva bylo pověřeno Ministerstvo vnitra, které v dané věci úkolovalo orgány veřejné správy. Tyto orgány pak metodicky usměrňovaly, řídily a kontrolovaly činnosti v dané oblasti. Byly tvořeny plány pro nezbytná ochranná opatření a zabezpečování materiálu. Mezi hlavní úkoly patřilo zabezpečit obyvatelstvo plynovými maskami a zajistit dostatečný počet veřejných úkrytů. Za řádné provedení příprav civilní protiletecké ochrany byl odpovědný starosta obce. Potenciální nebezpečí napadení se týkalo především velkých měst, kde byly průmyslové podniky a jiná zařízení, které byly důležité pro obranu státu. Z tohoto důvodu se ustanovoval a proškoloval orgán protiletecké ochrany, zpracovával ochranný plán a provádělo cvičení protiletecké ochrany. Každý podnik měl za povinnost ustanovit, vybavit a vycvičit pořádkové, požární, zdravotnické a sanační jednotky. Taktéž bylo zapotřebí ustanovit odborné pracovníky, kteří byli odpovědní za zásobování všemi druhy energie a za funkčnost inženýrských sítí.

1.1.2 Období okupace v letech 1940 - 1945

Organizace Civilní protiletecké ochrany fungovala do roku 1940, kdy jako celek přešla na protektorátní policii. Protektorátní policie zabezpečovala součinnost Červeného kříže a požárních jednotek. V polovině roku 1941 byly složky protektorátní Civilní protiletecké ochrany podřízeny římskoněmeckým složkám a začleněny do Luftschutzu. Tímto opatřením byly zrušeny všechny vydané předchozí zákony týkající se ochrany obyvatelstva a vstoupily v platnost nařízení Luftschutzu. Německo mělo mimořádně obsáhlé právní normy k protiletecké ochraně jako součást zemské obrany. Jejím úkolem bylo chránit stát před následky nepřátelských leteckých útoků. Z tohoto důvodu musela být v Protektorátu přijata stejná opatření.

1.1.3 Poválečný vývoj civilní ochrany v letech 1945 - 1951

Po skončení II. světové války začala vznikat představa dalšího pokračování poválečné spolupráce vítězných mocností, čímž se utužovala studená válka mezi západem a východem. Ministerstvo vnitra provádělo organizovanou likvidaci civilní protiletecké ochrany, jejich staveb, zařízení a zbytků původní organizační struktury. Toto mělo za následek neposkytování zabezpečení obyvatelstva před následky nepřátelského vzdušného napadení.

V červnu 1948 byla vydána Směrnice pro prozatímní organizaci protiletecké ochrany, která řešila organizační uspořádání protiletecké ochrany. Na základě této směrnice měla být na přechodnou dobu vytvořena pevná organizační struktura civilní ochrany, která se odvolávala na původní zákon č. 82/1935 Sb., vládní nařízení č. 51/1936 Sb. a vyhlášku č. 44/1945 Sb. Podle této směrnice se ochrana obyvatelstva měla dělit na dvě složky, které se týkaly protipožární a protiletecké ochrany.

Civilní ochrana v ní byla charakterizována jako organizovaná, státem řízená činnost směřující k zamezení, zdolávání a odstraňování příčin, následků a škod způsobených požáry, živelnými pohromami a jinými ohroženími, za války pak leteckými a jinými podobnými útoky.¹

Tato směrnice stanovila povinnosti a práva příslušníků civilní ochrany, budování veřejných úkrytů obyvatelstva a řešila otázky týkající se úhrady nákladů evakuace obyvatelstva a opatření po leteckých útocích. Tato směrnice však nikdy nebyla Národním shromážděním projednána. Vládnoucí špičky nechtěly schvalovat zákon, který byl v té době vypracován neodborně a který by mohl mít negativní psychologický dopad na tehdejší obyvatelstvo.

Teprve dne 17. května 1950 byl přijat zákon č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami. Tím byly na dlouhé roky legislativně „zakonzervovány“ snahy o legální participaci civilní ochrany na přírodních

¹ ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva v našich podmínkách 2. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2005, č. 2, s. 19-21. ISSN 974 819 947.

a antropogenních událostí s negativním dopadem na okolí.²

1.1.4 Vývoj civilní ochrany v letech 1951 - 1975

Dne 13. července 1951 bylo vydáno vládní usnesení o civilní obraně. Přílohou tohoto usnesení bylo Nařízení o základních úkolech a povinnostech v civilní obraně na území Československa. Tímto usnesením se poprvé začal užívat pojem civilní obrana, který se používal až do roku 1992. Civilní obrana byla rozdělena na vojenskou a nevojenskou část.

Pevná organizační struktura byla tvořena především vojenskou částí a to územními štáby civilní obrany do stupně okres, vojenskými útvary civilní obrany a zařízeními civilní obrany. Nevojenskou část tvořily služby civilní obrany organizované resorty a organizace a jednotky civilní obrany ve výrobně-hospodářské sféře.³

Obsah vydaného vládního usnesení byl přísně utajován. S obsahem se mohl seznámit jen užší okruh osob, přičemž byl určen pro všechny složky, orgány a organizace. Toto mělo za příčinu pomalou realizaci a negativní postoj obyvatelstva, neboť nechápalo, na základě čeho a proč mají plnit požadované úkoly. Opatření se prováděla jen ve velkých městech, v nejdůležitějších podnicích a dalších důležitých zařízeních. Každé toto místo mělo vypracováno svůj vlastní plán na odvrácení nepřátelského úderu, ke kterému bylo zapotřebí vlastních sil a prostředků. Plány nebyly zpracovávány centrálně a každý si jej vypracoval dle vlastního uvážení.

V následujícím období si vládní činitelé plně uvědomovali, že je zapotřebí učinit opatření na ochranu proti zbraním hromadného ničení. Proto bylo dne 15. ledna 1958 přijato Usnesení vlády Republiky československé č. 49 o civilní obraně Republiky československé. K tomuto usnesení byla současně schválena Směrnice o civilní obraně

² ŠILHÁNEK, B., DVORÁK, J. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. 1. vyd. Praha: MV - GR HZS ČR, 2003. 176 s. ISBN 80-86640-12-4.

³ KRATOCHVÍLOVÁ, D. *Ochrana obyvatelstva*. 1.vyd. Ostrava: SPBI, 2005. 140 s. ISBN 80-86634-70-1.

Republiky československé. Tímto usnesením nebyla dotčena změna civilní obrany.

Nově však byla stanovena a formulována řada úkolů a opatření, jež vyplývala pro civilní obranu ve vztahu k jejich nositelům, což bylo důležité pro probíhající etapu přechodu civilní obrany na opatření k ochraně proti zbraním hromadného ničení.⁴

U tohoto usnesení byl opět stanoven vysoký stupeň utajení, což mělo za příčinu těžkého uplatnění jak ve všech složkách civilní obrany, tak mezi obyvatelstvem, kdy nebyla chápána účast občanů na civilní obraně. Tímto se ukázaly veškeré snahy o zlepšení této problematiky jako neefektivní.

V této době byla věnována pozornost k možnému zneužití nervově-paralytických látek, a proto se začala řešit individuální protichemická ochrana obyvatelstva.

Z důvodu změny územně-administrativního uspořádání republiky a změny názvu státu došlo dne 18. dubna 1961 k přijetí zákona č. 40 Sb., o obraně Československé socialistické republiky. Vydáním tohoto zákona došlo k celkovému zrušení původně vydaných zákonů č. 82 z roku 1935 a č. 75, z roku 1938. Tímto zákonem byla stanovena příprava občanů k civilní obraně a dále byly stanoveny organizace, které tuto přípravu občanů budou zabezpečovat. Mezi tyto organizace patřil především Svaz pro spolupráci s armádou, Československý svaz tělesné výchovy a Československý červený kříž. Příprava občanů byla založena na jejich dobrovolnosti. V té době však byla samostatná aktivita lidí minimální a proto výsledky nebyly zcela uspokojivé.

Dne 3. března 1962 byla schválena Vojenskou komisí obrany Ústředního výboru komunistické strany Československa (tato nahradila dřívější komisi na ochranu proti zbraním hromadného ničení; obdobné komise byly zřízeny na stupni kraj a okres) nová koncepce ochrany obyvatelstva a národního hospodářství.⁵

⁴ ŠILHÁNEK, B., DVORÁK, J. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. 1. vyd. Praha: MV - GR HZS ČR, 2003. 176 s. ISBN 80-86640-12-4.

⁵ ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva v našich podmínkách 3. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2005, č. 3, s. 22-24. ISSN 974 819 947.

Z této koncepce vyplynulo, že není možné provést úplnou ochranu obyvatel před účinky zbraní hromadného ničení. Za účelem snížení ztrát na životech a zdraví obyvatelstva byl stanoven jako hlavní prostředek vyvedení obyvatelstva z prostor, které by byly napadeny zbraní hromadného ničení, vybavit obyvatelstvo prostředky protichemické ochrany a dále zřídit úkryty za účelem ukrytí. Taktéž bylo zapotřebí, aby v evakuovaných prostorech byl v zájmu válečné výroby a zabezpečení potřeb bojujících vojsk zajištěn nepřetržitý provoz.

Zapojení obyvatelstva do plnění úkolů civilní obrany bylo více stanoveno schváleným zákonem z roku 1973 pod č. 73 Sb., o branné výchově, který ve znění pozdějších předpisů platil až do 30. června 1991. V tomto zákoně již byla plně uvedena branná výchova žáků, studentů, příprava branců a občanů k civilní obraně. Federální ministerstvo obrany dostalo za úkol vydávat směrnice a metodické pokyny za účelem jednotného provádění branné výchovy. Úkolem bylo, aby si občané řádně uvědomovali, co jim může hrozit, jak se zachovat a co je od nich požadováno v případě vzniku nebezpečí. Veškerá příprava branců, vojáků a občanů byla prováděna v mimopracovní době.

V souvislosti s pokračující “normalizací“ ve všech sférách společnosti a se snahou podřídit i civilní obranu v určitých fázích její činnosti tehdejšímu spojenému velení ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy, přijala vláda obrany státu na své 23. schůzi dne 19. června 1975 usnesení, aby civilní obrana byla k 1. lednu 1976 převedena z podřízenosti federálního ministerstva vnitra do podřízenosti ministerstva národní obrany.⁶

1.1.5 Vývoj civilní ochrany v letech 1976 - 1989

Na základě přijatého usnesení vlády ze dne 19. června 1975 došlo skutečně k převedení civilní obrany z působnosti ministerstva vnitra do působnosti federálního

⁶ ŠILHÁNEK, B., DVOŘÁK, J. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. 1. vyd. Praha: MV - GR HZS ČR, 2003. 176 s. ISBN 80-86640-12-4.

ministerstva národní obrany, čímž se civilní obrana stala součástí tehdejší Československé lidové armády. Mezi hlavní úkoly stále prvořadně spadalo zajištění ochrany a obrany obyvatelstva před následky nepřátelského napadení, zajištění chodu výrobní sféry při nepřátelském napadení a v neposlední řadě po ukončení tohoto napadení zajistit odstraňování následků. V tomto období se začíná postupně legalizovat činnost civilní obrany při průmyslových haváriích a přírodních katastrofách v době míru. Od této doby byla civilní obrana chápána jako neoddělitelná součást celého branného systému státu, do které se musely zapojovat nejen všechny orgány a organizace, ale i obyvatelstvo. Aby se podařilo dosáhnout lepších výsledků než v uplynulých letech, byly centrálně vydávány plány úkolů, které měly stanoveny svého vykonavatele, tak termín splnění. Splnění těchto plánů bylo kontrolováno nadřízenými stupni.

Velkou úlohu hrála organizace Svazarmu, což byl Svaz pro spolupráci s armádou. Tento se plně podílel na mnoha úkolech, přičemž mezi nejdůležitější patřily:

- zajištění připravenosti zdravotnických jednotek a obyvatelstva v oblasti ochrany proti nepřátelskému napadení,
- provádět školení a výcvik cvičitelů, lektorů pro přípravu občanů k civilní obraně,
- provádět zabezpečení odborných výcviků civilní obrany,
- zajistit propagaci civilní obrany, vydávání výukových materiálů.

V roce 1981 byl nejvyšším orgánem státu schválen dokument Komplexní zdokonalování Civilní obrany ČSSR, kde byl stanoven úkryt jako hlavní způsob ochrany obyvatelstva. Cílem tohoto dokumentu bylo vybudovat do roku 1990 dostatečné množství úkrytů na celém území státu, v kterých by se veškeré obyvatelstvo ukrylo před tehdejší hrozbou zbraní hromadného ničení. V prvopočátku se tyto cíle dařilo plnit. Postupně se však začaly projevovat potíže v organizaci práce. Budovatelskou práci vykonávali zaměstnanci výrobní a nevýrobní sféry, kteří v mnoha případech neměli na tuto práci kvalifikaci a dostatek přidělených finančních prostředků. Tímto docházelo k výkonu nekvalitní práce a ke zpoždění termínů.

Civilní obrana se nadále řídila podle Usnesení vlády Republiky československé č. 49 o civilní obraně Republiky československé ze dne 15. ledna 1958 a zákonem č. 40 o obraně Československé socialistické republiky ze dne 18. dubna 1961. Jelikož usnesení vlády č. 49/1958 bylo nevyhovující, byla dne 9. prosince 1982 schválena Směrnice o civilní obraně Československé socialistické republiky, která nevyhovující usnesení zrušila.

V roce 1986 byl novelizován předpis CO-1-3 pod názvem Příprava občanů k civilní obraně, který byl v platnosti už od roku 1979. Novelizací toho předpisu bylo opětovně přimět obyvatelstvo k chápání civilní obrany, svých úkolů a povinností vůči svému okolí. Příprava obyvatelstva k civilní obraně byla realizována ve stanovených dvakrát dvou hodinách ročně. Při této přípravě docházelo ke kolektivnímu citování předpisů, přednáškám, besedám a praktickému procvičování. Přes veškerou snahu pracovníků civilní obrany, ústředních orgánů a společenských organizací nebylo dosaženo pozitivního výsledku. Od obyvatelstva byla účast na přípravě vynucována, na základě čehož se toto stavělo k dané problematice s odporem.

1.1.6 Civilní ochrana v porevolučních letech 1989 - 1999

Po změně politické situace v roce 1989 docházelo k postupnému začleňování Československé federativní republiky do evropských a euroatlantických struktur, díky čemuž docházelo ke změně hlavního zaměření civilní ochrany obyvatelstva v mírových podmínkách.

Jedním z prvních kroků po listopadu 1989 byla po předchozím souhlasu Federálního shromáždění Československé socialistické republiky ratifikace Dodatkových protokolů k Ženevským úmluvám o ochraně obětí ozbrojených konfliktů prezidentem republiky dne 19. ledna 1990; ratifikační listiny byly uloženy v depozitáři úmluv u Švýcarské spolkové rady dne 14. února 1990.⁷

Tímto byla zahájena transformace civilní obrany s cílem vytvořit moderní

⁷ ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva v našich podmínkách 6. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2005, č. 6, s. 18-20. ISSN 974 819 947.

a spolehlivý systém budoucí ochrany obyvatelstva.

Ženevské právo tvoří čtyři Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů sjednané 12. srpna 1949. Má za cíl zajištění úcty k humanitě za všech podmínek slučitelných s vojenskými požadavky. Řeší podrobně ochranu civilních osob, vojáků vyřazených z boje a všech, kteří se neúčastní nepřátelských akcí.⁸

Dnem 1. srpna 1990 vstoupila v platnost Směrnice pro činnost nevojenské části Civilní obrany ČSFR v přechodném období, v které byly zahrnuty úkoly v oblastech činnosti nové civilní obrany. Na základě této směrnice bylo dále dne 25. června 1991 na 5. Schůzi Rady obrany státu schváleno usnesení o Koncepci Civilní obrany České a Slovenské Federativní Republiky, s přílohou Harmonogramu nejdůležitějších opatření v letech 1991 – 1992. V tomto usnesení bylo jasně a zřetelně formulována funkce Civilní obrany v mírovém stavu, tak jako v jiných vyspělých evropských státech a jednotlivě plněné opatření a úkoly byly jasně a zřetelně odděleny od branné pohotovosti státu.

Po rozdělení ČSFR a vzniku České republiky dnem 1. ledna 1993 došlo postupně u civilní obrany k mnoha změnám.

Podle § 16 odst. 1 zákona ČNR č. 21/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon ČNR č. 2/1969 Sb., je Ministerstvo obrany ústředním orgánem státní správy zejména pro zabezpečování obrany České republiky, řízení Armády České republiky, civilní ochranu a další.⁹

Ustanovením tohoto zákona se po dlouhé době opět začal používat pojem civilní ochrana.

Na základě vydaného Usnesení vlády České republiky č. 660 ze dne 24. prosince 1993, byly ke dni 31. prosince 1993 zrušeny štáby civilní ochrany okresů

⁸ GASER, H. *Civilní ochrana a mezinárodní humanitární právo*. Přel. J. Sobotka. 1. vyd. Praha: Magnet-press, 1993. 291 s. Charakteristika základních dokumentů mezinárodního humanitárního práva. Přel. z: *Commentary on the Additional Protocols*. ISBN-80-85469-61-8.

⁹ ŠILHÁNEK, B., DVOŘÁK, J. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. 1. vyd. Praha: MV - GR HZS ČR, 2003. 176 s. ISBN 80-86640-12-4.

a statutárních měst a od začátku roku 1994 veškeré úkoly civilní ochrany spadaly pod okresní úřady a magistráty měst. Postupně docházelo k celkovému rušení struktury jednotek civilní obrany, zastavovala se brannost obyvatelstva a omezovaly se další činnosti zaměřené na ochranu obyvatelstva při válečných stavech.

1.1.7 Současný stav

Usnesením vlády České republiky ze dne 20. ledna 1999 č. 53 byl vysloven souhlas s převodem výkonu státní správy ve věcech civilní ochrany z působnosti Ministerstva obrany do působnosti Ministerstva vnitra s účinností od 1. ledna 2000.¹⁰

Jelikož byly vyžadovány změny v legislativě vztahující se k likvidaci následků mimořádné události, bylo v příloze usnesení stanoveno předložit vládě návrhy zákona o krizovém řízení a integrovaném záchranném systému. V tomto zákoně měly být stanoveny:

- orgány krizového řízení a integrovaného záchranného systému
- působnost těchto orgánů
- zabezpečování civilní ochrany a ochrany obyvatelstva
- povinnosti a práva osob, subjektů ke krizovým a mimořádným situacím

Tato povinnost však v roce 1999 splněna nebyla.

Vláda České republiky vzala Usnesením č. 39 ze dne 5. ledna 2000 informaci o postupu transformace a tím vyslovila souhlas se změnou termínu převodu státní správy ve věcech civilní ochrany k 1. lednu 2001. Od tohoto data bylo vytvořeno Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, do jehož struktury byly integrovány struktury Hlavního úřadu Civilní ochrany.

V polovině roku 2000 byly s platností od 1. ledna 2001 přijaty legislativní normy týkající se ochrany obyvatelstva v České republice, které se v propracovanosti

¹⁰ KRATOCHVÍLOVÁ, D. *Ochrana obyvatelstva*. 1.vyd. Ostrava: SPBI, 2005. 140 s. ISBN 80-86634-70-1.

jednotlivých opatření udržují na jednom z předních míst ve světě.

Zejména se jedná o:

- zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů,
- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů,
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů,
- zákon č. 241/2000 Sb. o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Díky této existující legislativě byla nově definována ochrana obyvatelstva, která je součástí úkolů integrovaného záchranného systému a její problematika se postupně začala dále začleňovat do mezinárodních struktur v rámci Severoatlantického paktu a následně i do Evropské unie.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, vymezuje povinnosti k plnění úkolů civilní ochrany hasičským záchranným sborům, vybraným ministerstvům, obcím, právníkům, podnikajícím fyzickým a fyzickým osobám. K tomuto zákonu byla dne 9. srpna 2002 vydána Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

K níže znázorněnému schématu struktury ochrany obyvatelstva v České republice je nutné podotknout, že druhy mimořádných událostí lze rozdělit na každodenní, katastrofy a nouzové situace. Do každodenních událostí patří různé dopravní nehody, výbuchy a havárie s malým počtem zdravotnických a nenávratných ztrát. Při těchto událostech dochází relativně k malým hmotným škodám s malým dopadem na okolí. Do katastrof a nouzových situací jsou zahrnuty přírodní a etnogenní katastrofy, při nichž dochází k velkým zdravotnickým a nenávratným ztrátám. Jedná se zejména o rozsáhlé záplavy, zemětřesení, sesuvy půdy či havárie průmyslové výroby. Při této události dochází k velkým hmotným škodám, kdy dochází k narušení

infrastruktury, života obyvatel a životního prostředí. Do ozbrojeného konfliktu spadá válečný konflikt mezi dvěma státy, občanská nebo etnická válka.

druh události	každodenní události	katastrofy a nouzové situace	ozbrojený konflikt
oblasti činnosti	zábrana škod	ochrana proti katastrofám (přírodní katastrofy, průmyslové havárie)	civilní ochrana (ochrana obyvatelstva v případě války)
kompetence	samospráva, nižší úroveň státní správy		stát
záchranné subjekty	Hasičský záchranný sbor České republiky, Zdravotnická záchranná služba, Policie České republiky, ostatní složky		
	celostátní síly, armáda		

Tab. 1 Schéma struktury ochrany obyvatelstva v České republice. ¹¹

1.1.8 Koncepce ochrany obyvatelstva

Vláda České republiky dne 25. února 2008 schválila vydaným Usnesením č. 165 Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020.

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 je dokument zásadního významu, který zohledňuje přípravu a realizaci opatření k ochraně obyvatelstva v kontextu s existujícími, ale také předpokládanými bezpečnostními hrozbami. Koncepce řeší mimo jiné problematiku bezpečné společnosti (úkoly veřejné správy, podnikové sféry a občanů), oblast připravenosti pracovníků

¹¹ LINHART, P., ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005. 196 s. ISBN 80-86640-55-8.

veřejné správy, právnických a fyzických osob včetně školní mládeže, základní organizační a technická opatření ochrany obyvatelstva (varování; evakuaci; ukrytí; nouzové přežití; ochrana osob před kontaminací; humanitární pomoc; spolupráce s neziskovými organizacemi; monitorování radiační, chemické a biologické situace; informování obyvatelstva) a otázky plánování a řešení opatření k ochraně obyvatelstva pro mimořádné události, nevojenské a vojenské krizové situace, včetně připravenosti sil a prostředků a materiálního a finančního zabezpečení.¹²

V závěru této koncepce byl přijat Harmonogram realizace opatření ochrany obyvatelstva, který stanovil postupně do roku 2013 splnit:¹³

- v návaznosti na stavební zákon stanovit technické požadavky na stavby civilní ochrany,
- vytvořit legislativu pro HZS krajů k prosazování požadavků ochrany obyvatelstva,
- realizovat opatření k delimitaci a předání 157. Záchraného praporu Hlučín Hasičskému záchrannému sboru ČR,
- stanovení požadavků na projektování staveb, v kterých dochází ke shromažďování většího počtu osob a v kterých může dojít mimořádné události,
- aktualizovat a zapracovat do typových plánů opatření ochrany obyvatelstva v souvislosti s ochranou života, zdraví, majetku a životního prostředí,
- zpřístupnit veřejnosti povodňový informační systém,
- připravit koncepci před působením zdrojů rizik antropogenního a přírodního původu, které by mohly vyvolat rozsáhlé poškození životního prostředí,
- vytvořit program výchovy a vzdělávání obyvatelstva,
- navrhnout začlenění tematiky ochrany člověka do studijních programů

¹² Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje. Nová koncepce ochrany obyvatelstva. (online) <http://www.firebrno.cz>, 10. březen 2009.

¹³ Usnesení Vlády České republiky č. 165/2008, o koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020.

pedagogických fakult,

- průběžného sledování plnění tohoto harmonogramu,
- dokončit kontrolu zaúčtovaného funkčnosti majetku, tento vytrídít a zlikvidovat,
- stanovit a realizovat zásady pro modernizaci a výstavbu systému varování a informování obyvatelstva,
- zabezpečit realizaci směrnic pro civilní nouzové plánování Severoatlantické aliance,
- zapojit se do projektů týkajících se ochrany obyvatelstva a zajištění finančních prostředků z Evropské unie,
- vytvořit podmínky pro zřizování víceúčelových zařízení a doplnit moderní mobilní prostředky,
- stanovit postupy jak provést distribuci zásob nouzového přežití fyzickým osobám v postižených oblastech,
- zajistit věcné prostředky pro ochranu obyvatelstva pro určené kategorie osob,
- vybavit předurčené jednotky Hasičského záchranného sboru České republiky mobilními prostředky určenými k dekontaminaci osob a techniky,

a dále do roku 2020:

- pokračovat ve vybavování a přípravě složek integrovaného záchranného systému k zařízení civilní ochrany,
- dokončit obměnu elektrických rotačních sirén a umístování detektorů pro měření fyzikálních a chemických veličin,
- vybudovat systém oboustranného ovládání a monitoringu z detektorů měření výšky hladin vodních toků,
- při přepravách vysoce rizikových nebezpečných věcí navrhnou opatření za účelem zdokonalení bezpečnosti okolí.

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem práce je popsat systém organizace ochrany obyvatelstva v České republice a některých evropských zemích. V případě České republiky se soustředit na úkoly obcí v oblasti ochrany obyvatelstva, zejména na zařízení civilní ochrany. Hlavní pozornost věnovat způsobu realizace zařízení civilní ochrany a v této oblasti navrhnout systém řešení zřizování zařízení civilní ochrany v obcích na území Jihočeského kraje.

2.2 Hypotézy

Zřízení zařízení civilní ochrany jako součást obce určené k ochraně obyvatelstva, je jedním ze základních momentů plnění úkolů ochrany obyvatelstva. Na základě daného cíle jsem zvolil dvě hypotézy:

1. Hypotéza – Pro zřízení zařízení civilní ochrany je výhodné využití členů jednotky SDH v obci.

2. Hypotéza – Pro zřízení zařízení civilní ochrany je výhodné uzavřít dohody mezi jinou právnickou osobou, nebo podnikající fyzickou osobou.

3 METODIKA

Metodika mé práce spočívala ve shromažďování a využití teoretických informací z dostupné odborné literatury, internetových stránek a platných právních norem. Výsledkem bylo získání vlastního celkového přehledu v dané problematice a podání uceleného pohledu na danou problematiku, za účelem závěr práce poskytnout Hasičskému záchrannému sboru Jihočeského kraje jako podklad pro plánování v oblasti zřizování zařízení ochrany obyvatelstva na území Jihočeského kraje.

4 VÝSLEDKY

4.1 Ochrana obyvatelstva v jiných evropských zemích

4.1.1 Struktura ochrany obyvatelstva ve Spolkové republice Německo

Německo sousedí s devíti státy. Kromě Rakouska a Švýcarska jsou všechny členy NATO, přičemž Švýcarsko navíc není členem EU. V Německu není v současné době vnímáno žádné nebezpečí vojenského konfliktu na hranicích svého státu. Mezi hlavní bezpečnostní politiku patří ochrana spolkového státu a spojenců, pomoc při katastrofách a podpora vojenské stability a míru.

Současná ochrana obyvatelstva se dá rozdělit na součást zábrany škod, což je denní událost, ochrana proti katastrofám a civilní ochrana. U civilní ochrany je kladen důraz na všechny katastrofy a negativních událostí.

Německo nemá žádnou specifickou krizovou agenturu, jelikož administrativní postupy v době míru platí i v době krizových situací nebo při nouzových stavech.¹⁴

Civilní obrana je chápána jako ochrana obyvatelstva v případě válečného konfliktu a je odpovědná za celkovou obranu státu. Celková obrana státu je rozdělena na koaliční společnou obranu v rámci NATO a národní, neboli státní obranu státu. Koalicí je rozdělena na vojenskou obranu v rámci NATO a civilní obranu v rámci NATO. Národní je rozdělena na vojenskou obranu státu a civilní obranu.

Civilní obrana má za činnost zachování státní a vládní moci, zabezpečení surovinami, služeb a výkonů všeho druhu a v neposlední řadě podporu bojujících sil. Řídícím orgánem ochrany obyvatelstva je Spolkový úřad pro ochranu obyvatelstva a pomoc při katastrofách, které je podřízeno Spolkovému ministerstvu vnitra. Mezi hlavní úkoly spadá koordinační, shromažďovací, podpůrná, poradní a vzdělávací činnost.

¹⁴ CHALUPA, Jiří. Spolková republika Německo. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2006, č. 2, s. 21. ISSN 974 819 947.

druh události	každodenní události	katastrofy a nouzové situace	ozbrojený konflikt
oblasti činnosti	zábrana škod	ochrana proti katastrofám (přírodní katastrofy, průmyslové a dopravní nehody)	civilní ochrana (ochrana obyvatelstva v případě války)
kompetence	obec	spolkové země	stát
záchranné subjekty	požárníci, pomocné složky		
		technická pomocná služba, Spolková ochrana hranic, armáda	

Tab. 2 Schéma struktury německé ochrany obyvatelstva.¹⁵

Zodpovědnost za zvládání civilních a vojenských krizí je rozdělena do čtyř různých vládních úrovní; spolková (federální stát), zemská (spolkové země), regionální (města a kraje) a lokální (samosprávy).¹⁶

Každá spolková země zodpovídá za civilní nouzové plánování, díky čemuž má své vlastní krizové zákony. Tyto zákony se mohou v jednotlivých jiných zemích od sebe lišit. Zemské úřady provádí kontrolu těchto krizových opatření. Místní úřady pak mají na starost zdravotní, záchrannou a technickou pomoc.

¹⁵ LINHART, Petr. Ochrana obyvatelstva v Německu. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2004, č. 7, s. 18-19. ISSN 974 819 947.

¹⁶ CHALUPA, Jiří. Spolková republika Německo. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2006, č. 2, s. 21. ISSN 974 819 947.

Pokud regionální a místní úřady nezvládají eliminovat nebezpečí či katastrofy, mohou v době míru využít služeb civilní a vojenské obrany, která je vybavena specializovanými prostředky technického vybavení.

V Německu byly v minulosti vybudovány úkryty, které pojmu jen velmi malý počet obyvatelstva. V současné době se žádné další nebudují, přičemž dochází pouze k udržování stávajících.

Ochrana obyvatelstva je v Německu řešena převážně z dobrovolníků, následně profesionály a v neposlední řadě z osob podléhajících prezenční službě v civilní ochraně.

4.1.2 Struktura ochrany obyvatelstva v Polsku

Polsko svou geografickou polohou tvoří východní hranici společenství EU a NATO. Mezi základní hlavní cíle bezpečnostní politiky patří zajištění bezpečnosti a funkčnosti státu za jakékoliv situace.

Polskému státu doposud chybí legislativní vymezení ochrany obyvatelstva a její struktury. Stále nebylo definováno civilní nouzové plánování a proto ani neexistuje žádný právní podklad pro její existenci. Závěrem roku 2005 došlo ke změně ve vrcholovém řízení civilní obrany na stupni stát. Došlo k rozdělení funkce náčelníka civilní obrany státu a hlavního velitele Státní ochrany. Řídícím orgánem je Rada ministrů, která je odpovědná za udržování veřejného pořádku, vnitřní bezpečnosti státu a která je zmocněna vyhlásit stav nouze.

V rámci Rady ministrů byl vytvořen Výbor pro zvládání krizí, řízený ministrem vnitra. Hlavním úkolem výboru je koordinovat na centrální úrovni úsilí cílené na zmírnění následků všech typů hrozeb. Kromě toho je každé ministerstvo odpovědné za civilní nouzové plánování v rámci svých kompetencí.¹⁷

Územními (místními) orgány civilní obrany jsou vojvodové, starostové okresů a obcí nebo starostové měst (primátoři) jako náčelníci civilní obrany. Do působnosti

¹⁷ CHALUPA, Jiří. Polská republika. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2006, č. 4, s. 21. ISSN 974 819 947.

náčelníků civilní obrany vojvodství, okresů a obcí (měst) patří řízení, koordinace, příprava a realizace záměrů civilní obrany státními institucemi, podnikatelskými subjekty a jinými organizačními jednotkami včetně společenských organizací, působících na jejich území.¹⁸

druh události	každodenní události	krizové situace	ozbrojený konflikt
oblasti činnosti	ochrana a záchrana (ochrana obyvatelstva v míru před přírodní, antropogenními i jinými negativními událostmi)		civilní ochrana (ochrana obyvatelstva před účinky války)
kompetence	okres, vejvodství		stát
záchranné subjekty	složky celostátního záchranného systému, ostatní organizace		
	armáda		jednotky civilní obrany

Tab. 3 Schéma struktury polské ochrany obyvatelstva.¹⁹

Jednotky vojenské a civilní obrany mohou být na základě rozhodnutí vlády využity i v mírovém období a to při řešení přírodních či technogenních katastrof. Využití požárníků z řad dobrovolnosti se v současné době orientuje na proškolení

¹⁸ ŠILHÁNEK, Bohumil. Monitoring zahraničního odborného tisku č. 1/2008. (online) <http://www.ioolb.cz/docs/publikace/MON107.pdf>, 16. březen 2009.

¹⁹ LINHART, P., ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005. 196 s. ISBN 80-86640-55-8.

v poskytování i rychlé předlékařské pomoci a vybavování těchto požárně-záchranných jednotek zdravotnickým materiálem.

V padesátých až šedesátých letech byly budovány úkryty ve velkých městech s malou kapacitou. Z těchto dob jsou úkryty ve velmi špatném technickém vybavení s minimální tlakovou odolností. Stávající úkryty nejsou budovány z důvodu nedostatku finančních prostředků a z tohoto důvodu stávající úkryty nejsou ani rekonstruovány.

Civilní obrana je tvořena v rámci služebního poměru a v menší míře z civilních zaměstnanců či organizací, které svou činnost vykonávají na základě dobrovolnosti. Po zcivilnění civilní obrany nejsou v ochraně obyvatelstva zařazeni vojáci z povolání, ani vojáci základní služby.

Přestože byl v roce 2007 po řadě problémů a komplikací podpisem prezidenta přijat zákon o krizovém řízení, řada nedostatků v systému ochrany obyvatelstva zůstává, včetně stížností na přijatý zákon u ústavního soudu.²⁰

4.1.3 Struktura ochrany obyvatelstva ve Slovensku

Slovenská republika vznikla dne 1. ledna 1993 po rozdělení Československa. Svojí rozlohou patří mezi nejmenší státy středoevropského regionu. Díky svému kladnému postoji v bezpečnostní politice byla přijata do společenství EU a NATO. Nepovažuje žádný stát za svého nepřítele a necítí se tak být žádným státem vojensky ohroženo. Mezi hlavní cíle bezpečnostní politiky patří zabezpečení ochrany státu vlastními silami a trvalé členství v NATO a EU.

Podle zákona č. 42/1994 Sb., o civilní ochraně obyvatelstva, ve smyslu pozdějších předpisů, je civilní ochrana obyvatelstva systémem úkolů a opatření zaměřených na ochranu života, zdraví a majetku, spočívající zejména v analýze

²⁰ ŠILHÁNEK, Bohumil. Monitoring zahraničního odborného tisku č. 1/2008. (online) <http://www.iolb.cz/docs/publikace/MON107.pdf>, 16. březen 2009.

možného ohrožení a v přijímání opatření na snižování rizik ohrožení a na stanovení postupů a činností při odstraňování následků mimořádných událostí.²¹

druh události	každodenní události	mimořádné události	ozbrojený konflikt
oblasti činnosti	zábrana škod	civilní ochrana obyvatelstva (ochrana při životních pohromách, haváriích, katastrofách a ve válce)	
kompetence	obvod, kraj		stát
záchranné subjekty	požárníci, záchranná zdravotnická služba, kontrolní chemické laboratoře a civilní ochrana		
	záchranné brigády, jednotky civilní ochrany, armáda		

Tab. 4 Schéma struktury slovenské ochrany obyvatelstva.²²

Posláním civilní ochrany je podle tohoto zákona chránit život, zdraví a majetek a vytvářet podmínky na přežití při vyhlášené mimořádné situaci nebo mimořádné události, jako je živelná pohroma, havárie a katastrofa.

Civilní ochrana je součástí integrovaného záchranného systému, který je kompatibilní s dalšími evropskými záchrannými systémy.²³

²¹ ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva na Slovensku. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2004, č. 10, s. 20-21. ISSN 974 819 947.

²² LINHART, P., ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005. 196 s. ISBN 80-86640-55-8.

²³ ŠILHÁNEK, Bohumil. Monitoring zahraničního odborného tisku č. 2/2007. (online) <http://www.ioolb.cz/docs/publikace/MON207.pdf>, 16. březen 2009.

Řídicím orgánem civilní ochrany je Úřad civilní ochrany Ministerstva vnitra SR. Hlavní úkoly jsou kladeny na prevenci v ochraně života, zdraví, majetku, analýze možného ohrožení a vytváření opatření za účelem snížení rizik ohrožení, popř. odstraňování následků mimořádných událostí. Tento orgán organizuje, řídí a provádí veškeré záchranné, lokalizační a likvidační práce, řídí a provádí přípravu na civilní ochranu a podílí se a integrovaným záchranným systémem. Z tohoto důvodu úzce spolupracuje s orgány veřejné správy, právníckými osobami a organizacemi různého druhu.

Zmiňovaný Integrovaný záchranný systém je velmi obdobný jako v České republice. Jedná se o koordinaci všech záchranných složek, jejichž úkolem je poskytnout každému postiženému okamžitou a nezbytnou pomoc při ohrožení života, zdraví, nebo majetku.

Vznikem Slovenské republiky došlo k zahrnutí dřívějších vojenských záchranných brigád civilní ochrany do Hasičského a záchranného sboru. Vzniklé Záchranné brigády Hasičského a Záchranného sboru se nasazují tam, kde je nutná podpora již zasahujících jednotek, popř. kde je nutná masová a dlouhodobá činnost specialistů a speciální techniky, kterou Hasičský a záchranný sbor běžně nedisponuje.

Stávající ochranné úkryty jdou rozděleny na stále, odolné proti přetlaku a havarijní, plynotěsné s filtroventilací. Stálé úkryty mají velmi malou kapacitu, přičemž se jedná o úkryty budované do roku 1990. Na základě schválené koncepce o ochraně obyvatelstva se předpokládá další budování ochranných krytů, ale tyto se v současné nebudují z důvodu nedostatku finanční prostředky.

Model výkonu služby v rámci ochrany obyvatelstva je kombinací profesionálního principu, dobrovolnosti a určitého druhu povinné služby. Vojáci z povolání a vojáci základní služby, povolávání v rámci branného zákona, v ochraně obyvatelstva po transformaci záchranných brigád civilní ochrany již nefungují.²⁴

²⁴ LINHART, P., ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005. 196 s. ISBN 80-86640-55-8.

4.1.4 Struktura ochrany obyvatelstva v Maďarsku

Maďarsko je parlamentní republika, která nepovažuje žádný stát ze svého nepřítele. Svou polohou vytváří hranici střední a východní Evropy s Balkánem. Národní bezpečnost je stavěna na vlastních národních silách a na mezinárodní spolupráci v euroatlantické integraci. Je nedílnou součástí NATO a EU.

druh události	každodenní události	katastrofy	ozbrojený konflikt
oblasti činnosti	zábrana škod	ochrana před katastrofami	
kompetence	obce	župy	stát
záchranné subjekty	požárníci, zdravotníci		
	civilní ochrana, armáda		

Tab. 5 Schéma struktury maďarské ochrany obyvatelstva.²⁵

Civilní ochrana je součástí národní obrany, která je zaměřena na ochranu životů obyvatelstva, a to jak v případě katastrof, mimořádných situacích, tak v případě ozbrojených konfliktů. K tomuto je přidruženo zabezpečení podmínek pro přežití a příprava obyvatelstva na likvidaci následků událostí. Jednotný systém ochrany obyvatelstva proti katastrofám, je tvořen jediným platným zákonem. Tímto zákonem je vytvořena kompetence všech vládních a nevládních organizací v době míru, za účelem koordinace činností k odvrácení a minimalizaci katastrof a jiných neštěstí. Pokud

²⁵ CHALUPA, Jiří. Maďarská republika. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2006, č. 1, s. 16. ISSN 974 819 947.

výkonné složky profesních organizací nezvládají eliminovat vzniklé katastrofy, aktivují se jednotky civilní ochrany, které provedou posílení zasahujících složek.

Civilní ochrana je v období války řízena podle jiného zákona o národní obraně. Z tohoto důvodu je povinnost pro obyvatele ve věku od 16 do 60 let, zapojovat se do civilní ochrany, čímž dochází k posílení profesních záchranných a ochranných složek.

Řídícím orgánem ochrany obyvatelstva před katastrofami je Generální ředitelství, které je odpovědné za řízení profesionálního státního požárního sboru a civilní ochrany. Svým rozhodováním je podřízeno ministerstvu vnitra. Tento orgán vznikl v roce 2000, kdy došlo ke sloučení ředitelství civilní ochrany a ředitelství státního požárního sboru.

Stát je zřizovatelem a zaměstnavatelem profesionálních požárních jednotek. Pokud tyto jednotky řeší každodenní události, jsou podřízeny obcím. V okamžiku, kdy je vyhlášen mimořádný stav, jsou koordinovány prostřednictvím ministerstva vnitra nebo žup, na jejichž území se jednotky nacházejí.

V Maďarsku byly převážně ve velkých městech budovány úkryty do osmdesátých let. Jejich současný technický stav je technicky zanedbaný a proto je ve většině případů lze použít jen na velmi krátkou dobu. V současné době k budování nových a modernizaci stávajících úkrytů nedochází z důvodu nedostatku chybějících finančních prostředků.

Civilní ochrana je řešena v kombinaci profesionálního výkonu služby, dobrovolnosti a povinné služby. Dobrovolnost je uplatňována především u dobrovolných požárních jednotek a u různých organizací.

4.1.5 Struktura ochrany obyvatelstva v Rakousku

Rakousko svou polohou hraničí se zeměmi EU a NATO. Výjimku tvoří pouze hranice se Švýcarskem, které není ve společenství NATO a EU. Rakousko také není členem NATO. Z důvodu sousedských balkánských regionů vynakládá veškerou

pozornost na tuto oblast, konfrontuje tuto problematiku a přijímá krizová opatření.

druh události	každodenní události	katastrofy a nouzové situace	ozbrojený konflikt
oblasti činnosti	civilní ochrana: obsáhlá ochrana proti katastrofám		
	příprava cestou úřadů opatření organizací určených k nasazení		sebeochrana
kompetence	spolkové země: ochrana proti katastrofám		stát: koordinace, nadregionální katastrofy, válečný stav
záchranné subjekty	požárníci, záchranné organizace		
	armáda		

Tab. 6 Schéma struktury rakouské ochrany obyvatelstva.²⁶

Ochrana obyvatelstva je v Rakousku jako celek obražena v ústavě. Není však zajištěna ani řešena žádným komplexním zákonem. Podle ústavy je civilní obrana vedena jako součást celkové obrany státu.

Civilní ochrana je definována jako souhrn všech preventivních opatření a aktivit, které umožní obyvatelstvu přežít během krizových situací.²⁷

²⁶ LINHART, P., ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005. 196 s. ISBN 80-86640-55-8.

²⁷ CHALUPA, Jiří. Rakouská republika. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2006, č. 6, s. 17. ISSN 974 819 947.

Řídícím orgánem civilní ochrany je Spolkové ministerstvo vnitra, které je odpovědné za koordinaci oblasti civilního krizového řízení, zvládání katastrof a mezinárodní pomoci při katastrofách. Následně ministerstvo zřídilo pod svým vedením Zásahové a krizové koordinační středisko.

Středisko plní funkci zásahové centrály při rozsáhlých policejních akcích na úrovni státu a také při krizích a katastrofách relevantních z hlediska státu. Středisko vyvíjí činnost nepřetržitě a mezi jeho hlavní úkoly patří shromažďování, vyhodnocování a třídění informací a plnění specifických úkolů spolkového ministerstva vnitra. V případě krizí, velkých katastrof a rozsáhlých policejních opatření nastupuje do Střediska řídicí štáb a zešířený počet technického a obecného personálu včetně obsazení zemského střediska.²⁸

Projekt budování těchto Středisek a jejich činnosti získal široké mezinárodní uznání a je svým způsobem v současné době v Evropě ojedinělý.²⁹

Jestliže se stane událost, kterou nejsou dobrovolné složky schopny zvládnout, vyžaduje se pomoc od rakouské spolkové armády. Taková jednotka je poté podřízena civilním řídicím strukturám.

Stát spoléhá na velký počet dobrovolných záchranných složek, které v případě nebezpečí zasahují pod vedením administrativního orgánu. Toto je v Rakousku základní kámen civilní ochrany. Již u mládeže je při výchově kladen důraz na sebeochranu a vzájemnou sousedskou pomoc, která pokračuje při výkonu náhradní vojenské služby. Tento kombinovaný model s převahou dobrovolnosti, smyslu pokrytí a hustoty vytváří z Rakouska stát s jednou z nejlepších sítí záchranných složek ve světě.

²⁸ ŠILHÁNEK, Bohumil. Monitoring zahraničního odborného tisku č. 4/2005. (online) <http://www.iolb.cz/docs/publikace/MON405.pdf>, 16. březen 2009.

²⁹ ŠILHÁNEK, Bohumil. Monitoring zahraničního odborného tisku č. 2/2006. (online) <http://www.iolb.cz/docs/publikace/MON206.pdf>, 16. březen 2009.

4.1.6 Struktura ochrany obyvatelstva ve Slovinsku

Slovinsko svou polohou tvoří část jižní hranice EU a NATO. Jako jediná země se dovedla odtrhnout od bývalé Jugoslávie bez násilí a válečných událostí. Tímto okolním státům prokázalo, že má zájem o mírové řešení sporů. Mezi základní cíle bezpečnostní politiky patří respektování lidských práv, dodržování principu demokracie a mezinárodních práv.

druh události	každodenní události	katastrofy a krizové situace	válečný stav
oblast činnosti	zábrana škod	civilní ochrana (ochrana před přírodními a jinými katastrofami v období míru a v období války)	
kompetence	obec	regiony a stát	
záchranné subjekty	veřejné záchranné služby a jiné organizace		
		jednotky civilní ochrany, armáda	

Tab. 7 Schéma struktury slovinské ochrany obyvatelstva.³⁰

Celkový systém ochrany obyvatelstva se skládá ze tří systémů, a to obranný, vnitřní bezpečnosti a ochrany před přírodními a jinými katastrofami.

Obranný systém je tvořen vojenskou obranou a civilní obranou, přičemž civilní obrana je souhrn opatření a činností státních orgánů, orgánů místní samosprávy, hospodářských a jiných subjektů a slovinských státních příslušníků (občanů), jimiž se

³⁰ LINHART, P., ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005. 196 s. ISBN 80-86640-55-8.

nevojenskými prostředky a způsoby doplňuje a podporuje vojenská obrana státu, zabezpečuje kontinuita výkonu státní moci a funkce hospodářství a zásobování, ochrana a přežití obyvatelstva ve výjimečném a válečném stavu a v průběhu jiných krizí. Civilní obrana zahrnuje funkci a opatření orgánů státní moci, hospodářskou obranu, psychologickou obranu a jiné neozbrojené formy odporu.³¹

Citovaný soubor úkolů a opatření civilní obrany je velmi podobný jako je v Německu či v Rakousku a přibližně shodně odpovídá opatřením, která jsou označovaná v NATO.

Civilní ochrana je tvořena jednotným, celostátně uniformovaným systémem, která nemá pevnou organizační strukturu. Pokud je potřeba zásahu civilní ochrany, jsou za tímto účelem vytvářeny štáby civilní ochrany včetně různých poradních orgánů a velitelů zásahu. Řídícím orgánem civilní ochrany jsou Správa pro ochranu a záchranu a Inspektorát ochrany před přírodními a jinými neštěstími. Oba tyto řídicí orgány spadají pod ministerstvo obrany. Síly a prostředky poskytují veřejné záchranné služby, civilní ochrana, armáda, humanitární organizace a zařízení poskytující služby na vyžádání. Ve veřejných záchranných službách jsou zahrnuti požárníci, složky horské, speleologické a vodní záchranné služby. Jestliže tyto složky nestačí na zvládnutí události, jsou nasazeny jednotky civilní ochrany. Mezi ně patří jednotky první pomoci, veterinární první pomoci, technické záchrany, pátrací pyrotechnické, protiradiační protichemické a protibiologické ochrany. Pod tyto složky ještě spadá krytová a pomocná služba.

Armáda se účastní jako pomocná síla při ochraně a záchraně v případě katastrof. Hlavní úlohu však přebírá při katastrofách velkého rozsahu, užití invazních sil a prostředků, či užití vzdušné síly.

Pro obyvatelstvo byly budovány úkryty ještě za dob bývalé Jugoslávie, které nebyly budovány v dostatečné kvalitě. Těchto úkrytů je velmi málo a jejich provozuschopnost je na velmi malé úrovni. Budováním nových úkrytů se z finančních

³¹ ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva na Slovinsku. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2004, č. 12, s. 19-21. ISSN 974 819 947.

důvodů neplánuje. Civilní ochrana je ve Švýcarsku řešena převážně službou ozbrojených a bezpečnostních složek. Většina dobrovolníků z řady veřejných záchranných služeb se podílí na ochraně před přírodními a jinými katastrofami. Osoby vykonávající základní povinnou službu, jsou zařazeny do různých jednotek, kde vykonávají svou činnost jak v případě války, tak v době míru.

4.1.7 *Struktura ochrany obyvatelstva ve Švýcarsku*

Švýcarsko je po politické a vojenské stránce neutrálním státem, které není členem žádné mezinárodní organizace. Plně se podílí na budování mezinárodních demokratických hodnot, při kterých se rozhoduje svobodně. Při tomto preferuje ochranu obyvatelstva a životních podmínek před negativními událostmi přírodního a technologického charakteru.

druh události	každodenní události	katastrofy a nouzové situace	ozbrojený konflikt
oblasti činnosti	záchrannářství		civilní ochrana
kompetence	kantony		stát
záchranné subjekty	požárníci a zdravotnické záchrannářství		
	civilní ochrana		
	armáda		

Tab. 8 Schéma struktury švýcarské ochrany obyvatelstva.³²

³² LINHART, P., ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005. 196 s. ISBN 80-86640-55-8.

Ochrana obyvatelstva se dělí v oblasti činnosti na záchranářství a civilní ochranu. U záchranářství se jedná o zvládání každodenních událostí a situací, kdežto u civilní ochrany se jedná o katastrofy, nouzové situace a ochrany obyvatelstva za války.

Civilní ochrana má přesně vymezeno poslání na úseku ochrany, péče a podpory, díky čemuž Švýcarsko disponuje úkryty pro téměř 100% obyvatelstva. Tyto úkryty mohou být využívány jak při katastrofách a nouzových situacích, tak i jako nouzová ubytování. Civilní ochranu lze také podle zákona využít pro zabezpečení různých sportovních, kulturních a společenských akcí, kde se jedná o pořadatelskou, či zdravotnickou činnost.

Civilní ochrana je ve společné kompetenci státu a kantonů a organizována je na úrovni obcí. Stát vydává právní podklady, reguluje služební povinnosti a je kompetentní ke koncepci a koordinaci civilní ochrany. Kantony upravují organizační civilní ochrany a předávání úkolů od státu. Za výstroj, vzdělání a financování civilní ochrany jsou společně odpovědni stát a kantony. Pro civilní ochranu existuje národní služební povinnost a v tomto smyslu disponuje cca 120 tis. příslušníky.³³

Řídícím orgánem ochrany obyvatelstva je Spolkový úřad ochrany obyvatelstva, který spadá pod Ministerstvo obrany. K tomuto je přizpůsobena úzká spolupráce mezi společnými řídicími orgány jako je Policie, Požárníci, Zdravotníci, Technické služby a Civilní ochrana. Každý kanton má z těchto partnerských organizací složen řídicí orgán, který provádí analýzu rizik a provádí koordinaci nasazených sil a prostředků ve svém úseku.

Policejní součásti na úseku civilní ochrany odpovídají za udržení bezpečnosti, pořádku, řízení dopravy, zajištění míst zásahů a součinnost se zásahovými silami. V této činnosti úzce spolupracují s požárníky z kantonů, kteří svou funkci vykonávají na základě branné povinnosti. Menší počet profesionálních požárníků pracuje spíše ve velkých městech. Malé procento z celkového počtu požárníků je vzděláváno také pro

³³ LINHART, P., ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005. 196 s.
ISBN 80-86640-55-8.

zdravotnické záchranářství. Zdravotnické záchranářství je rozděleno na poskytování běžné zdravotnické péče, ochranných služeb obce, policejních a privátních služeb.

Švýcarsko je v současné době jedinou zemí, kde existuje civilní ochrana na základě povinné brannosti mužů. Ženy jsou zde zapojeny také, ale jen na základě dobrovolnosti. Muži po propuštění ze služební činnosti, jsou do svých 50 -ti let vedeni pro výkon civilní ochrany v záloze.

4.1.8 *Struktura ochrany obyvatelstva ve Francii*

Francie svou polohou v Evropě je obklopena zeměmi, které jsou členy EU a NATO. Plně se podílí na mírové mezinárodní spolupráci, týkající se obrany životních a strategických zájmů v Evropě a ve světě. Z tohoto důvodu není vnímána žádná bezprostřední hrozba vojenského ohrožení na hranicích státu. Mezi hlavní základní cíle bezpečnostní politiky patří mimo jiné zajišťování civilní bezpečnosti obyvatelstva a zajištění funkčnosti státu za jakékoliv situace.

Ochrana obyvatelstva je ve Francii chápána pod významem civilní bezpečnost. Pod tímto významem slov je zahrnuta prevence rizik, ochrana obyvatelstva, životního prostředí a ochrana materiálních hodnot, která je již vnímána od každodenní události až po válečný ozbrojený konflikt. Řídícím orgánem civilní bezpečnosti je Ředitelství obrany a civilní bezpečnosti, které je podřízeno ministerstvu vnitra. Hlavní důraz je kladen na prevenci zvládnutí přírodních, technických katastrof a nouzových situací. Tomuto ředitelství jsou podřízeny tři vojenské jednotky, které podporují požárníky departmentů a pomáhají v boji proti vzniklým nehodám a katastrofám.

Za prevenci a záchranné nasazení jsou odpovědni starosta obce a prefekt departmentu. Pokud prostředky obcí nestačí na zvládnutí události, přebírá koordinaci ministerstvo vnitra.

Za dodržování a plnění úkolů civilní bezpečnosti jsou odpovědní požární sbory departmentu, které jsou tvořeny převážně z dobrovolníků a z minimálního množství požárníků z povolání. Tyto sbory jsou zřizovány pro účely jedné, nebo několika okolních

obcí. Každá takto zřízená územní správní jednotka požárníků disponuje také záchrannou službou, která je tvořena lékaři, zdravotním personálem a veterináři. Jejich náplní je poskytování zdravotnické péče pro požárníky, tak poskytování zdravotnické služby při nehodách a nouzových operacích.

druh události	každodenní události	katastrofy a nouzové situace	ozbrojený konflikt
oblasti činnosti	civilní bezpečnost (ochrana obyvatelstva, ochrana životního prostředí, ochrana materiálních hodnot)		
kompetence	starostové a prefekti prevence a organizace záchranných opatření, koordinace a podpora cestou regionálního štábu civilní bezpečnosti a ministerstva vnitra		
záchranné subjekty	požárníci		
		vojenské jednotky	

Tab. 9 Schéma struktury francouzské ochrany obyvatelstva.³⁴

Civilní bezpečnost je ve Francii řešena převážně dobrovolností, a to jak ze strany požárníků, tak různými záchrannými a pomocnými organizacemi. Úkryty pro obyvatelstvo v minulosti budovány nebyly, nejsou a ani se s nimi do budoucna nepočítá, protože nejsou potřeba. Důvodem je vybudovaná francouzská jaderná síla, která je

³⁴ LINHART, P., ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005. 196 s. ISBN 80-86640-55-8.

zastřašujícím prostředkem proti nepříteli. U vojenských jednotek je toto řešeno minimálním počtem vojáků z povolání a převážně části vojáků základní služby.

4.2 Úkoly obcí v oblasti ochrany obyvatelstva

4.2.1 Členění územní samosprávy

Česká republika se člení na územní samosprávné celky. Jeho základní jednotkou jsou obce, jejichž postavení, práva a povinnosti stanovuje zákon o obcích. Z hlediska státní správy se obce dělí na obce s pověřeným úřadem a obce s rozšířenou působností. Obci s rozšířenou působností se někdy neoficiálně říká malý okres, jedná se již o město. Titul města je udělován předsedou Poslanecké sněmovny a to za předem stanovených podmínek. Statutárním městem se takové město, které může vlastní vyhláškou zříditi městské části nebo obvody, na které přenese část svých kompetencí. Město, v kterém je podle zákona sídlo kraje, se nazývá krajské město.

Starosta je titul pro osobu, která je nejvyšším představitelem městské, nebo obecní samosprávy a stojí v čele obecního úřadu. Orgánem obce je obecní zastupitelstvo a rada obce.

Orgánem města je zastupitelstvo města, rada města a městský úřad, v jehož čele je také starosta. U statutárního města včetně hlavního města se nazývá magistrát, rada města, v jehož čele je primátor. Krajský úřad je dnes nepominutelný článek veřejné správy, v jehož čele je hejtman kraje.

4.2.2 Příprava obce na mimořádnou událost

Obec spravuje své záležitosti v samostatné působnosti, nebo v přenesené působnosti státní správou, jejíž výkon byl zákonem svěřen orgánům obce. Orgánům obce a to zejména starostovi a obecnímu úřadu jsou v oblasti řešení krizových situací, mimořádných událostí a požární ochrany stanoveny povinnosti. Tyto povinnosti jsou

dány zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Obecní úřad na základě přenesených povinností v souvislosti s řešením mimořádných událostí organizuje přípravu obce na mimořádné události, podílí se na provádění záchranných a likvidačních prací a zajišťuje ochranu obyvatelstva. Již při přípravě na mimořádné události úzce spolupracuje s hasičským záchranným sborem kraje. Pro hasičský záchranný sbor kraje poskytuje různé charakteristiky a podklady, které jsou důležité pro zpracování havarijního plánu kraje nebo vnějších havarijních plánů. Na základě analýzy možného ohrožení seznamuje právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s rozsahem připravených záchranných prací a s úkoly v oblasti ochrany obyvatelstva. Součástí těchto činností je informovanost obyvatelstva, která může být např. informována tiskovinami, letáky, přednáškami, besedou, či místním rozhlasem.

4.2.3 *Koordinace záchranných a likvidačních prací*

Při vzniku mimořádné události provádí velitel zásahu v místě zasahujících složek integrovaného záchranného systému koordinaci záchranných a likvidačních prací. Velitel zásahu je legislativně stanoven na základě druhu mimořádné události.

Pokud zvláštní předpis nestanoví jinak, je velitelem zásahu velitel jednotky PO nebo příslušný funkcionář HZS s právem přednosti velení.³⁵

Pokud na místě zásahu není ustanoven velitel zásahu, řídí součinnost složky IZS velitel, nebo vedoucí zasahujících složek, která v místě zásahu provádí převažující činnost. Při provádění prací je velitel zásahu oprávněn zřídit štáb velitele zásahu jako svůj výkonný orgán, do kterého určí náčelníka a členy štábu. Místa zásahu může

³⁵ ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V., HANUŠKA, Z. *Integrovaný záchranný systém*. 2 vyd. Frýdek - Místek: Kleinwächter, 2007. 157 s.
ISBN 978-80-7385-007-4.

rozdělit do několika úseků, v kterých stanoví velitele, kterým je oprávněn ukládat úkoly a rozhodovat o přidělování sil a prostředků. Na místo zásahu má oprávnění zakázat, nebo omezit vstup osob, popř. nařídít, aby osoby místo zásahu opustily nebo byly evakuovány. Bude-li pro účely zmírnění nebo odvrácení rizik vzniklých mimořádnou událostí nutné, může nařídít bezodkladné provádění nebo odstraňování staveb. Za účelem zdárného provádění záchranných a likvidačních prací je oprávněn vyzvat právnické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci. Velitel zásahu může pro účely zdárného splnění záchranných a likvidačních prací požádat starostu obce o spolupráci. Starosta obce je ze zákona č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, oprávněn při provádění záchranných a likvidačních prací vyzvat právnické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci.

4.2.4 Zřízení jednotky dobrovolných hasičů obce

Při provádění záchranných, likvidačních prací a při plnění úkolů ochrany obyvatelstva je velkým pomocníkem jednotka sboru dobrovolných hasičů obce. Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce plní i úkoly obecního úřadu v oblasti ochrany obyvatelstva ve smyslu zákona č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. Zde je stanoveno, že při zřizování zařízení k plnění úkolů ochrany obyvatelstva postupují obce podle zvláštního zákona, což je zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Na základě tohoto zvláštního zákona tuto jednotku zřizuje a spravuje obec. Do této jednotky se mohou přihlásit dobrovolníci nebo osoby, které tuto službu vykonávají jako své zaměstnání. Přijetí takových osob musí být projednáno s hasičským záchranným sborem kraje. Pokud je jednotka požární ochrany současně zařízením civilní ochrany tak se její početní stav členů se zvyšuje.

Obec zabezpečuje akceschopnost jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, odbornou přípravu členů jednotky, materiální a finanční potřeby, zajišťuje péči o členy jednotky, poskytuje náhradu ušlého výdělku členů jednotky, který se ve své pracovní

době nebo v době, ze které mu plyne příjem z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, zúčastní zásahu při požáru nebo jiných záchranných prací při živelných pohromách nebo jiných mimořádných událostech nebo nařízeného cvičení anebo nařízené odborné přípravy.³⁶

Obec zabezpečuje a hradí pro členy jednotky preventivní zdravotní prohlídky, přičemž pro velitele a strojníky navíc zajišťuje účast na odborné přípravě.

4.2.5 Varování

V souvislosti s řešením mimořádných událostí na úseku ochrany obyvatelstva má obecní úřad za povinnost zajišťovat varování osob před hrozícím nebezpečím. Varování obyvatelstva se uskutečňuje varovným signálem „Všeobecná výstraha“. Jedná se o kolísavý zvukový tón sirény, který je akustický po dobu 140 vteřin. Tento tón může být vyhlášován třikrát za sebou a to cca v tříminutových intervalech. Tento signál se vyhláší při hrozbě nebo vzniku mimořádné události, kdy může dojít k ohrožení života a zdraví osob, majetku a životního prostředí. Po zaznění varovného signálu musí být osoby informovány o skutečnosti, co a kde se stalo, co jim hrozí a co mají dělat. Pokud by došlo k havárii nebo poruše varovného systému, lze k tomuto využít složky integrovaného záchranného systému. Tyto pro potřeby náhradního varování a informování obyvatel mohou využít tlampače, osobní styk nebo mobilní telefony. Při vyrozumívání obyvatelstva je zapotřebí mít zmapován přehled o neslyšících osobách, pro které musí být připraven individuální postup varování a informování. Každou první středu v kalendářním měsíci je ve 12:00 hodin provedena akustická kontrola signálu sirény „Zkouška sirén“. Jedná se o nepřerušovaný tón po dobu 140 minut, kterým dochází k ověření provozuschopnosti sirén.

³⁶ MARTÍNEK, B., ADAMEC, V. *Řešení mimořádných událostí a krizových situací*. 1. vyd. Praha: MV, 2006. 28 s. ISBN 80-86640-64-7.

4.2.6 Evakuace a ukrytí

V souvislosti s řešením mimořádných událostí na úseku ochrany obyvatelstva má obecní úřad za povinnost zajišťovat evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím. Jedná se o mimořádné opatření, kterým nelze jiným způsobem zabezpečit ochranu obyvatelstva. Evakuace je souhrn opatření, zabezpečující přemístění osob, zvířat a věcí z ohroženého prostoru na jiné neohrožené území, kterým je náhradní ubytování a stravování, pro zvířata ustájení a pro věci uskladnění. Před ohrožením je vypracován evakuační plán obyvatelstva, který se realizuje v době vzniku ohrožení. Za tímto účelem také dochází k uzavření smluv s ubytovacím, stravovacím, zásobovacím a distribučním subjektem. Při evakuaci může obecní úřad využít všechny složky integrovaného záchranného systému za účelem zajištění vyklizení ohrožených zón. Evakuaci zajišťuje pracovní skupina krizového štábu, evakuační a přijímací středisko. Pracovní skupina krizového štábu zajišťuje řízení průběhu evakuace a koordinaci činnosti s tímto spojená. Evakuační středisko zejména zajišťuje řízení přepravy z míst shromažďování do evakuačního střediska, vedení evidence evakuovaných osob a podávání informací o průběhu evakuace pracovní skupině krizového štábu. Přijímací středisko zajišťuje zejména příjem evakuovaných osob, poskytování první pomoci, informovanost evakuovaných osob o průběhu evakuace a mimořádné události a v neposlední řadě informování orgánů veřejné správy.

Ukrytí osob se při vzniku nebezpečí zabezpečuje ve stálých, nebo improvizovaných úkrytech. Stálé úkryty jsou prostory v podzemních částech staveb, úkryty vestavěné nebo samostatně stojící. Mezi ně patří ochranné systémy podzemních dopravních staveb, stálé tlakově odolné a neodolné úkryty. Mezi improvizované úkryty patří dům, byt či jiný objekt, v kterém se dá improvizovaně uzavřít a utěsnit okna, dveře a jakýkoliv jiný větratelný otvor.

Na základě schváleného usnesení Vlády České republiky č. 417 z 22. dubna 2002 dochází k bezúplatnému převodu trvale nepotřebného materiálu civilní ochrany ze státu, do vlastnictví místně příslušné obce. Ke stálým úkrytům je obec povinna vést evidenci a každé tři roky provádět kontrolu těchto staveb. Cílem kontroly je zhodnocení

provozuschopnosti, odstranění závad a uvést stálý úkryt do původního stavu. Veškeré nakládání s materiálem civilní ochrany je obec povinna projednávat s příslušným hasičským záchranným systémem kraje.

4.2.7 Zřizování zařízení civilní ochrany

Jedním z nástrojů pro plnění zákonem stanovených úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva jsou zařízení civilní ochrany (dále jen „zařízení CO“). Dosud však bylo zřízeno jen 14 zařízení CO u obcí a 102 u právnických a podnikajících fyzických osob. Ukazuje se účelné, zřizovat tato zařízení zejména na bázi vybraných jednotek požární ochrany (dále jen „jednotky PO“), členů občanských sdružení působících na úseku požární ochrany (dále jen „PO“) nezařazených do jednotek PO a členu dalších občanských sdružení na základě dobrovolného závazku plnit úkoly v zařízeních CO. Podmínky k provádění odborné přípravy personálu zařízení CO jsou vytvořeny ve vzdělávacích zařízeních v působnosti MV.³⁷

Zařízením civilní ochrany bez právní subjektivity se rozumí zařízení obcí, právnických osob a podnikajících fyzických osob, které jsou určeny a využívány pro plnění úkolů civilní ochrany při řešení krizových situací.³⁸

Zařízení CO patří mezi ostatní složky integrovaného záchranného systému. Jedná se o skupinu osob, která je organizovaná a odborně proškolená. Tato skupina v součinnosti s jednotkou požární ochrany zabezpečuje záchranu života, zdraví a podílí se na záchranných a likvidačních pracích. Jedná se o jeden z možných nástrojů obcí, právnických osob a podnikajících fyzických osob, který plní úkoly ochrany obyvatelstva. Takto zřízené zařízení CO může být využito např. při evakuaci jako pracovní skupina krizového štábu, nebo v evakuačním a přijímacím středisku, či při dekontaminaci.

³⁷ Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti před mimořádnými událostmi. (online) <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/Zprava.pdf>, 20 březen 2009.

³⁸ ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V., HANUŠKA, Z. *Integrovaný záchranný systém*. 2 vyd. Frýdek – Místek: Kleinwächter, 2007. 157 s. ISBN 978-80-7385-007-4.

Zařízení CO se podílejí především na zabezpečení úkolů evakuace, zabezpečení nouzového přežití (nouzové ubytování, stravování a zásobování vodou) a organizování humanitární pomoci. V případě příznaků hrozby ozbrojeného konfliktu budou pro plnění úkolů za stavu ohrožení státu a válečného stavu zřizována zařízení CO pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech, zařízení CO pro zabezpečení výdeje prostředků individuální ochrany, poskytování první pomoci, vyprošťování osob a odstraňování následků mimořádných událostí, zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a další zařízení CO vyplývající z úkolů obranného plánování.³⁹

Obce jsou podle zákona o IZS při zřizování zařízení CO nejprve povinny využít jednotky sboru SDH obcí, které plní podle zákona o požární ochraně také úkoly v ochraně obyvatel.⁴⁰

Druhy zařízení CO:

- pro zajištění evakuace,
- pro zajištění nouzového přežití a organizované humanitární pomoci,
- pro nouzové zásobování vodou,
- pro poskytování první pomoci,
- pro provádění prací spojených s vyprošťováním osob a k odstraňování následků mimořádných událostí,
- pro zjišťování a označování nebezpečných oblastí,
- pro zabezpečení dekontaminace terénu, osob, oděvů a věcných prostředků,
- pro zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech,
- pro zabezpečení výdeje prostředků individuální ochrany.

³⁹ Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje. Zařízení civilní ochrany. (online) <http://www.hzsmsk.cz/index.php?a=cat.50>, 20. březen 2009.

⁴⁰ ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V., HANUŠKA, Z. *Integrovaný záchranný systém*. 2 vyd. Frýdek – Místek: Kleinwächter, 2007. 157 s. ISBN 978-80-7385-007-4.

Každý vyjmenovaný druh zařízení CO má podle vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provedení úkolů ochrany obyvatelstva, stanoven počet obsluhy a jakými minimálními věcnými prostředky má být vybaveno. Obsluha zařízení civilní ochrany je určena výhradně k provádění úkolů civilní ochrany.

Personál zařízení civilní ochrany se vytváří ze zaměstnanců organizací a občanů obcí. Přednostně jsou zařazováni jako personál civilní ochrany vojáci v záloze vojenských záchranných útvarů, bývalí občanství zaměstnanci vojenských základních útvarů, vojáci v záloze jednotek a útvarů AČR s odborností vhodnou pro plnění úkolů civilní ochrany po projednání s místně příslušnou správou.⁴¹

Odborná příprava personálu zařízení civilní ochrany se provádí pro funkce velitel, zdravotník, chemik, laborant, průzkumník a dozimetrista v rozsahu 16 hodin teoretické přípravy a 4 hodiny praktické přípravy s periodicitou jednou za dva roky. Pro funkce pomocník, obsluha, řidič, pozorovatel, směrník, nosič, člen zabezpečující dekontaminaci a člen výdeje prostředků individuální ochrany je podmíněna absolvováním praktické přípravy v rozsahu 4 hodiny jednou za dva roky. Teoretická příprava probíhá ve vzdělávacích zařízeních Hasičského záchranného sboru České republiky a praktická příprava probíhá v objektech zřizovatele zařízení civilní ochrany.

Odborná příprava se zaměřuje na objasnění místa a úlohy zařízení civilní ochrany při vzniku mimořádné události, na součinnost se složkami integrovaného záchranného systému a na plnění úkolů vyplývajících z funkce s důrazem na opatření ochrany obyvatelstva (ukrytí, evakuace, nouzové přežití, výdej prostředků individuální ochrany, poskytování první pomoci, dekontaminace, vyprošťování, průzkum).⁴²

Ve vyhlášce je taktéž stanoven postup jak toto zařízení zřídit. Zřizovat zařízení CO je oprávněn obecní úřad obce s rozšířenou působností, obce, podnikající fyzické a právnické osoby. Zřizovatel prostřednictvím předložené žádosti vyzve Hasičský záchranný sbor kraje o vyjádření k účelnosti zřízení zařízení CO. V žádosti je potřeba

⁴¹ ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V., HANUŠKA, Z. *Integrovaný záchranný systém*. 2 vyd. Frýdek – Místek: Kleinwächter, 2007. 157 s.
ISBN 978-80-7385-007-4.

⁴² Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

uvést zdroj možných rizik vzniku mimořádných událostí a další skutečnosti, které se při schvalovacím posuzování budou vyhodnocovat. Hasičský záchranný sbor na základě žádosti provede vyhodnocení žádosti a do třiceti dnů zašle zřizovateli vyjádření.

Ve vyjádření uvede pro jaký účel je vhodné zařízení CO zřídit z hlediska potřeb zabezpečení úkolů vyplývajících z havarijních plánů, povodňového plánu, nebo pro případ hrozby ozbrojeného konfliktu.⁴³

Dále ve vyjádření uvede doporučení personálního složení a vybavení věcných prostředků. Následně hasičský záchranný sbor kraje vypracuje návrh dohody o plánované pomoci na vyžádání a uzavře se zřizovatelem dohodu. Při uzavírání dohody se se zřizovatelem projednají způsoby odborné přípravy personálu zařízení CO. Poté dojde k zahrnutí zařízení CO do poplachového plánu IZS kraje.

Pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu bude provedeno označení personálu, prostředků, materiálu, techniky a objektů zařízení CO mezinárodním rozpoznávacím znakem pro civilní ochranu a personál zařízení CO bude dále vybaven průkazem totožnosti.⁴⁴

Obec sama je oprávněna zřizovat zařízení civilní ochrany v obci, přičemž se zde jedná o její právo, nikoliv však zákonem uloženou povinnost.⁴⁵

4.2.8 Řešení krizové situace

V některých situacích může nastat tak velká mimořádná událost, že předurčené zdroje nestačí odvrátit vniklé nebezpečí. Získání dalších zdrojů je možné vyžádat z jiného území, kde mimořádná událost nehrozí. Za tímto účelem se mimořádná událost nazývá krizová situace a k jejímu řešení se vyhlásí krizový stav. Krizový stav je dále rozdělen na stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav. Krizový

⁴³ Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitelství HZS ČR částka 22/2005 k usměrnění postupu při zřizování zařízení civilní ochrany bez právní subjektivity a při odborné přípravě jejich personálu.

⁴⁴ Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitelství HZS ČR částka 22/2005 k usměrnění postupu při zřizování zařízení civilní ochrany bez právní subjektivity a při odborné přípravě jejich personálu.

⁴⁵ HORÁK, R., KRC, M., et al. *Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu*. 1. vyd. Praha: Linde, 2004, 408 s. ISBN 80-7201-471-4.

stav je vyhlášen hejtmánem kraje a u hlavního města Prahy primátorem. Nouzový stav vyhláší vláda. Stav ohrožení vyhláší na návrh vlády Parlament. Válečný stav vyhláší Parlament.

Za připravenost obce k řešení krizových situací odpovídá obecní úřad a starosta obce. Za tímto účelem jsou hasičskému záchrannému sboru kraje poskytovány veškeré podklady a informace, které jsou následně zpracovány do krizového plánu kraje.

4.2.9 Řešení krizové situace po vyhlášení krizového stavu

V případě, že byl vyhlášen krizový stav, musí orgány obce zajistit provedení krizových opatření. Pokud bude potřeba vydat nařízení obce, vyvěsí se na úřední desce obecního úřadu a tímto nabývá okamžitou účinnost. V této době obecní úřad shromažďuje veškeré údaje o počtu osob, které se nachází ve správním území obce. Tyto pak předá krajskému úřadu a do ústřední evidence o přechodných změnách pobytu osob. Následně plní úkoly stanovené krajským úřadem a podílí se na zajištění veřejného pořádku. Mezi základní úkoly patří mimo jiné zabezpečení varování osob před hrozícím nebezpečím, organizace evakuace osob, plnění úkolů a opatření uvedené v krizovém plánu kraje. Dané úkoly může starosta obce plnit zpravidla za pomoci krizového štábu obce. Tento štáb si může starosta zřídit jako svůj pracovní orgán za účelem řešení krizové situace obce. Po vyhlášení krizového stavu může obec uložit fyzické osobě povinnost pracovní výpomoci. Tímto se rozumí povinnost vykonávat po nezbytnou dobu práce, které jsou nutné za účelem řešení krizové situace. Tuto pracovní povinnost jsou fyzické osoby povinny vykonávat podle potřeb řešení krizové situace a to i nad rámec pracovní doby stanovené v pracovněprávních předpisech. Odmítnout ji mohou v případech, že by jí ukládané povinnosti byly v rozporu se zákonem, nebo pokud by jejich plněním ohrozila život nebo zdraví jak svůj, tak dalších osob. Po splnění výpomoci obdrží fyzická osoba od obce potvrzení, v kterém je uveden počet odpracovaných hodin, druh výkonu práce a poučení o náhradě. Na základě tohoto potvrzení náleží právnické, nebo fyzické osobě peněžní náhrada. Tuto náhradu vyplátí orgán krizového řízení, který o uložení povinnosti rozhodl.

Jestliže v době krizového stavu neplní starosta obce své úkoly, může hejtman na předem stanovenou dobu jmenovat zmocněnce, na kterého se převede výkon těchto úkolů.

4.2.10 Složení a činnost krizového štábu obce

Dle § 23 odst. 3 zákona č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů může starosta obce zřídit krizový štáb jako svůj pracovní orgán. Přesné složení a obsah činnosti krizového štábu stanovuje Nařízení vlády ze dne 22. listopadu 2000 č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů. Krizový štáb je složen ze členů stálé pracovní skupiny krizového štábu a členů příslušné bezpečnostní rady, pokud byla zřízena. Základ stálé pracovní skupiny krizového štábu tvoří tajemník krizového štábu, zaměstnanci obecního úřadu a zástupci složek integrovaného záchranného systému. Do krizového štábu obce lze také jmenovat různé odborníky s ohledem na druh řešené události nebo situace. Pokyn k aktivaci krizového štábu vydává starosta obce.

Krizový štáb určené obce je svoláván operativně, zejména k projednání zásadních záležitostí týkajících se řešení krizové situace a přijetí krizových opatření spojených s nezbytným omezením základních práv a svobod.⁴⁶

Po zasedání krizového štábu zahájí nepřetržitou činnost stálá pracovní skupina krizového štábu. Tato skupina při vzniku krizové situace nebo mimořádné události vykonává analytickou, dokumentační, organizační a bezpečnostní činnost.

⁴⁶ Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů.

5 DISKUSE

5.1 *Název zařízení civilní ochrany*

„Zařízení civilní ochrany“ je pojem, který může nezúčastněným osobám v dané problematice vyvolat v představě budovu nebo technické stroje. Málokdy si tyto osoby uvědomí skutečnost, že se jedná o organizovanou skupinu osob, která je s určitým materiálním vybavením určena pro plnění úkolů civilní ochrany při řešení krizových situací. Tento nevhodně zvolený název, který je uváděn v zákoně č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů a ve vyhlášce č. 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, může vyvolávat i u oprávněných zřizovatelů nepochopení názvu. Toto pak může být jeden z důvodů, proč do současné doby nedochází ke zřizování zařízení civilní ochrany v takové míře, jak asi původně předpokládali předkladatelé zákona a vyhlášky. Daleko jednodušší a lépe chápající by byla představa, kdyby místo zařízení civilní ochrany se jednalo o skupinu, oddíl, či jednotku civilní ochrany. Takový název by přímo vystihoval podstatu problému. Pokud by zřizovatelem došlo ke zřízení zařízení civilní ochrany ve spojitosti s jednotkou požární ochrany, je plně pochopitelné, pokud by tyto dvě složky měly shodný název např. jednotka požární a civilní ochrany. Takto zřízené jednotky by byly předurčeny k provádění záchranných a likvidačních prací a také k plnění vybraných úkolů ochrany obyvatelstva.

5.2 *Zřízení zařízení civilní ochrany obcí*

Zřizovatelem zařízení civilní ochrany je podle právních norem obec, jiná právnická osoba, nebo podnikající fyzická osoba. Mezi těmito zřizovateli je obec jediný samostatný subjekt, který má mnoho povinností při organizování příprav a uskutečňování opatření při záchranných a likvidačních pracích. Veškeré takto vynaložené finanční prostředky jsou na vrub obce. Stejným způsobem dochází k financování zřízení, přípravy a činnosti zařízení civilní ochrany. Ke zřizování zařízení

civilní ochrany by měla obec přistupovat na základě analýzy ohrožení obce a potřeby sil a prostředků pro provádění záchranných a likvidačních prací. Toto by se mělo týkat i opatření k ochraně obyvatelstva, zejména pokud se jiných sil a prostředků jako je např. jednotka požární ochrany v obci nedostává. Z tohoto důvodu by stálo na zvážení myšlenky, že by obec jako zřizovatel zařízení civilní ochrany nežádal hasičský záchranný sbor kraje o povolení. Kdyby obec zřídila zařízení civilní ochrany zcela samostatně, dala by tuto informaci pouze na vědomí hasičskému záchrannému sboru kraje. Na základě takto získané informace by hasičský záchranný sbor kraje vedl ucelený přehled o zřízených zařízeních civilní ochrany v kraji a následně tak prováděl odbornou přípravu personálu, jak je uvedeno v § 3 vyhlášky č. 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Do takového postupu zřízení zařízení civilní ochrany by však musela být zapracována právní možnost, aby hasičský záchranný sbor kraje mohl ovlivnit využití tohoto zařízení. Mohlo by se tak jednat např. o formu plánované pomoci na vyžádání, jak je uváděno v § 21 zákona č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. Takto využití zařízení civilní ochrany by pak bylo možno použít při součinnosti, nebo spolupráci s dalšími složkami integrovaného záchranného systému za účelem provádění záchranných a likvidačních prací. Hasičský záchranný sbor kraje a obec by uzavřeli písemnou smlouvu, kde by byla dohodnuta možnost využít zařízení civilní ochrany mimo katastrální území obce v celém kraji.

5.3 Zřízení zařízení civilní ochrany jinými zřizovateli

Právnícké osoby a podnikající fyzické osoby mají své specifické postavení při organizování záchranných a likvidačních prací a opatření k ochraně obyvatelstva. Povinnosti ze zákona mají k tomu jen některé osoby, které naplňují podmínky uvedené v § 23 a 24 zákona č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. Dle nařízení vlády č. 463/2000 Sb. o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými

osobami na ochranu obyvatelstva, některé činnosti k ochraně obyvatelstva u právnických osob uhrazuje ze svého rozpočtu hasičský záchranný sbor kraje a finanční výdaje na jiné činnosti k ochraně obyvatelstva si může právnická osoba odečíst ze základu pro výpočet daně. Z tohoto důvodu by bylo vhodné u těchto osob ponechat stávající právní úpravu při zřizování zařízení civilní ochrany, aby nedocházelo ke zneužívání nároků ze strany právnických osob vůči státu.

5.4 Změna, nebo úplné zrušení zařízení civilní ochrany

V § 1 řeší stávající vyhláška č. 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva postup při zřizování zařízení civilní ochrany. Není však nikde řešena vůbec změna, nebo úplné zrušení zařízení civilní ochrany. Tato skutečnost může přitom v reálném čase kdykoliv vzniknout, neboť zřizovatel už nebude mít o funkčnost zařízení civilní ochrany zájem, nebo ho k tomu povede nedostatek finančních prostředků, jak je tomu u mnoha obcí. Z tohoto důvodu by mělo být pamatováno na podmínku, aby zřizovatel po zrušení zařízení civilní ochrany tuto skutečnost oznámil hasičskému záchrannému sboru kraje.

5.5 Názvosloví zařízení civilní ochrany

Některá uváděná zařízení civilní ochrany, která jsou uváděna v příloze č. 1 vyhlášky č. 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, nemají dle mého názoru uplatnění v mírové době. Taktéž není účelné některé zařízení zřizovat vzhledem k dostatečnému počtu obdobných komerčních zařízení, a proto by se zřizovali až v době branné pohotovosti státu. Proto by bylo účelné právní normou rozlišit zařízení civilní ochrany na mírový a válečný stav. Podle stávajících právních norem se může počítat s využitím zařízení civilní ochrany např. u obsluhy evakuačního a přijímacího střediska. Na toto není ve vyhlášce nikde pamatováno, a tudíž není zřejmé, kdo konkrétně by toto měl vykonávat a kdo by byl za tímto účelem proškolen. Z tohoto důvodu by bylo vhodné některá názvosloví zařízení upravit, aby lépe vystihovaly jejich

hlavní náplň činnosti.

Z možných druhů zařízení civilní ochrany lze mimo stav ohrožení státu a válečný stav uvažovat o zřizování zařízení pro zajištění evakuace, zařízení pro zajištění nouzového přežití a organizované humanitární pomoci, zařízení pro zajištění nouzové zásobování vodou, zařízení pro poskytování první pomoci, zařízení pro provádění prací spojených s vyprošťováním osob a k odstraňování následků mimořádných událostí, zařízení pro zabezpečení dekontaminace osob a oděvů a v neposlední řadě zařízení pro zabezpečení dekontaminace věcných prostředků. Pro zabezpečení úkolů ochrany obyvatelstva po vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu bude nutné zabezpečit činnost všech zařízení civilní ochrany zřizovaných mimo stav ohrožení státu a válečný stav a dále uvažovat o možnostech zřizování zařízení civilní ochrany pro zajišťování a označování nebezpečných oblastí, zabezpečení dekontaminace terénu, zabezpečení ukrytí osob ve stálých úkrytech a pro zabezpečení výdeje prostředků individuální ochrany.⁴⁷

5.6 Odborná a zdravotní způsobilost personálu zařízení civilní ochrany

Odborná připravenost personálu zařízení civilní ochrany je stanovena v § 3 vyhlášky č. 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Jedná se o teoretickou, nebo praktickou přípravu. Jedná se o malé množství hodin, které je prováděno jednou za dva roky. Pokud by se jednalo o zřízení zařízení civilní ochrany, kde se jedná o zřizovatele jiné právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, tato příprava je po odborné a praktické stránce velmi mizivá oproti členům sborů dobrovolných hasičů. Podle vyhlášky Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany a zákona č. 133/1985 Sb. o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, se musí každý člen sboru dobrovolných hasičů zúčastnit odborné přípravy, do které spadá odborná, tělesná, prověřovací a taktická příprava. Tělesnou přípravou je zapotřebí dokázat fyzickou zdatnost a rozvoj pohybovaných

⁴⁷ Odborná rada prevence MSH hl. města Prahy. Zásady tvorby a metodiky postupu zřizování zařízení civilní ochrany. (online) <http://www.mshpraha.cz/preven.htm>, 25. březen 2009.

vlastností, které jsou důležitým faktorem v praxi při zásahu jednotek. Pro každý kalendářní rok stanoví ministerstvo za tímto účelem plán zaměření odborné přípravy.

Problematika zdravotní způsobilost členů sboru dobrovolných hasičů je řešena zákonem č. 133/1985 Sb. o požární ochraně a nařízením vlády č. 352/2003 Sb. o posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců jednotek hasičských záchranných sborů a členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí nebo podniků. Těmi právními normami je stanovena povinnost zdravotní způsobilosti a stanovení preventivních zdravotních prohlídek. Zdravotní způsobilost členů zařízení civilní ochrany není nikde stanovena. V personálním složení zařízení civilní ochrany by měly být osoby, které budou jak po fyzické, tak psychické stránce zdatní ustát svých povinností při výkonu své činnosti. U zřizovatelů zařízení civilní ochrany, kde se bude jednat o jinou právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu tak může dojít ke skutečnosti, že personál zařízení nebude schopen při svém nasazení plnit řádně úkoly ze zdravotních důvodů. Z tohoto důvodu by bylo účelné více rozšířit právní normy týkající se otázky po odborné a zdravotní způsobilosti a to právě u zřizovatelů mimo obec.

6 ZÁVĚR

Ve své práci s názvem „Zřízení zařízení civilní ochrany jako součást obcí“ jsem se věnoval nejprve historii vzniku civilní ochrany v České republice po současnost a následně popsal systém organizace ochrany obyvatelstva v některých evropských zemích. V případě České republiky jsem se soustředil na úkoly obcí v oblasti ochrany obyvatelstva a následně zejména na zařízení civilní ochrany. Hlavní pozornost jsem věnoval způsobu zřízení zařízení civilní ochrany jako součást obce určené k ochraně obyvatelstva, při které jsem si stanovil dvě hypotézy. První hypotéza zní „Pro zřízení zařízení civilní ochrany je výhodné využití členů jednotky SDH v obci“ a druhá hypotéza zní „Pro zřízení zařízení civilní ochrany je výhodné uzavřít dohody mezi jinou právnickou osobou, nebo podnikající fyzickou osobou“.

Prostudováním dostupných materiálů jsem dospěl k několika závěrům, které jsem zmínil ve své diskuzi. V diskuzi jsem zejména poukázal na problematiku nevhodného názvu zřizování zařízení civilní ochrany a problematiku týkající se odborné a zdravotní způsobilosti personálu zařízení civilní ochrany. Dle mého názoru samotný název zařízení civilní ochrany vyvolává zavádějící myšlenku o budovách či technických strojích, nikoliv však skutečnost, že se jedná o organizovanou skupinu osob plnící úkoly civilní ochrany. U problematiky týkající se odborné a zdravotní způsobilosti personálu zařízení civilní ochrany jsem dospěl k závěru, že sbory dobrovolných hasičů zřizované obcí jsou po této stránce více školeni a je nad nimi brán i větší dohled po zdravotní stránce. U dalších zřizovatelů mimo obce není vůbec právně stanovena zdravotní způsobilost a odborné přípravě je věnováno minimum hodin s periodou několika let.

Těmito zjištěnými skutečnostmi se přikláním k hypotéze, že pro zřízení zařízení civilní ochrany je výhodné využití členů jednotky sboru dobrovolných hasičů v obci.

Smyslem předložené bakalářské práce je podat ucelený přehled o způsobu zřizování zařízení civilní ochrany v České republice a závěry práce poskytnout Hasičskému záchrannému sboru Jihočeského kraje jako podklad pro plánování v oblasti zřizování zařízení ochrany obyvatel na území Jihočeského kraje.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

7.1 Monografie

1. GASER, H. *Civilní ochrana a mezinárodní humanitární právo*. Přel. J. Sobotka. 1. vyd. Praha: Magnet-press, 1993. 291 s. Charakteristika základních dokumentů mezinárodního humanitárního práva. Přel. z: *Commentary on the Additional Protocols*.
ISBN-80-85469-61-8
2. HORÁK, R., KRČ, M., et al. *Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu*. 1. vyd. Praha: Linde, 2004, 408 s.
ISBN 80-7201-471-4
3. KRATOCHVÍLOVÁ, D. *Ochrana obyvatelstva*. 1.vyd. Ostrava: SPBI, 2005. 140 s.
ISBN 80-86634-70-1
4. LINHART, P., ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva v Evropě*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005. 196 s.
ISBN 80-86640-55-8
5. MARTÍNEK, B., ADAMEC, V. *Řešení mimořádných událostí a krizových situací*. 1. vyd. Praha: MV, 2006. 28 s.
ISBN 80-86640-64-7
6. ŠILHÁNEK, B., DVOŘÁK, J. *Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách*. 1. vyd. Praha: MV - GŘ HZS ČR, 2003. 176 s.
ISBN 80-86640-12-4
7. ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V., HANUŠKA, Z. *Integrovaný záchranný systém*. 2 vyd. Frýdek – Místek: Kleinwächter, 2007. 157 s.
ISBN 978-80-7385-007-4

7.2 Články

8. CHALUPA, Jiří. Maďarská republika. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2006, č. 1, s. 16. ISSN 974 819 947.

9. CHALUPA, Jiří. Spolková republika Německo. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2006, č. 2, s. 21. ISSN 974 819 947.
10. CHALUPA, Jiří. Polská republika. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2006, č. 4, s. 21. ISSN 974 819 947.
11. CHALUPA, Jiří. Rakouská republika. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2006, č. 6, s. 17. ISSN 974 819 947.
12. LINHART, Petr. Ochrana obyvatelstva v Německu. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2004, č. 7, s. 18-19. ISSN 974 819 947.
13. ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva v našich podmínkách 2. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2005, č. 2, s. 19-21. ISSN 974 819 947.
14. ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva v našich podmínkách 3. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2005, č. 3, s. 22-24. ISSN 974 819 947.
15. ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva v našich podmínkách 6. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2005, č. 6, s. 18-20. ISSN 974 819 947.
16. ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva na Slovensku. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2004, č. 10, s. 20-21. ISSN 974 819 947.
17. ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva ve Slovinsku. *Časopis 112*. Červený Kostelec: 2004, č. 12, s. 20-21. ISSN 974 819 947.

7.3 Právní předpisy

18. Nařízení vlády č. 352/2003 Sb., o posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců jednotek hasičských záchranných sborů a členů jednotek dobrovolných hasičů obcí nebo podniků
19. Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů
20. Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva

21. Sběrka interních aktů řízení generálního ředitelství HZS ČR částka 22/2005 k usměrnění postupu při zřizování zařízení civilní ochrany bez právní subjektivity a při odborné přípravě jejich personálu
22. Usnesení Vlády České republiky č. 417/2002, o bezúplatném převodu trvale nepotřebného materiálu civilní ochrany ze státu, do vlastnictví místně příslušné obce
23. Usnesení Vlády České republiky č. 165/2008, o koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020
24. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti požární ochrany
25. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva
26. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů
27. Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů
28. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů
29. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů

7.4 Internetové zdroje

30. Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje. Zařízení civilní ochrany. (online) <http://www.hzsmsk.cz/index.php?a=cat.50>, 20. březen 2009
31. Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje. Nová koncepce ochrany obyvatelstva. (online) <http://www.firebrno.cz>, 10. březen 2009
32. Odborná rada prevence MSH hl. města Prahy. Zásady tvorby a metodiky postupu zřizování zařízení civilní ochrany. (online) <http://www.mshpraha.cz/preven.htm>, 25. březen 2009
33. ŠILHÁNEK, Bohumil. Monitoring zahraničního odborného tisku č. 4/2005. (online) <http://www.ioolb.cz/docs/publikace/MON405.pdf>, 16. březen 2009

34. ŠILHÁNEK, Bohumil. Monitoring zahraničního odborného tisku č. 2/2006. (online) <http://www.ioolb.cz/docs/publikace/MON206.pdf>, 16. březen 2009
35. ŠILHÁNEK, Bohumil. Monitoring zahraničního odborného tisku č. 2/2007. (online) <http://www.ioolb.cz/docs/publikace/MON207.pdf>, 16. březen 2009
36. ŠILHÁNEK, Bohumil. Monitoring zahraničního odborného tisku č. 1/2008. (online) <http://www.ioolb.cz/docs/publikace/MON107.pdf>, 16. březen 2009
37. Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti před mimořádnými událostmi. (online) <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/Zprava.pdf>, 20 březen 2009

8 KLÍČOVÁ SLOVA

Civilní ochrana

ochrana obyvatelstva

zařízení civilní ochrany

Jednotka sboru dobrovolných hasičů

Hasičský záchranný sbor

evakuace

Integrovaný záchranný systém

9 SEZNAM ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky
CO	Civilní ochrana
ČNR	Česká národní rada
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
ČSSR	Československá socialistická republika
EU	Evropská unie
GŘ	Generální ředitelství
HZS	Hasičský záchranný sbor
IZS	Integrovaný záchranný systém
MV	Ministerstvo vnitra
NATO	North Atlantic Treaty Organisation
PO	Požární ochrana
SDH	Sbor dobrovolných hasičů